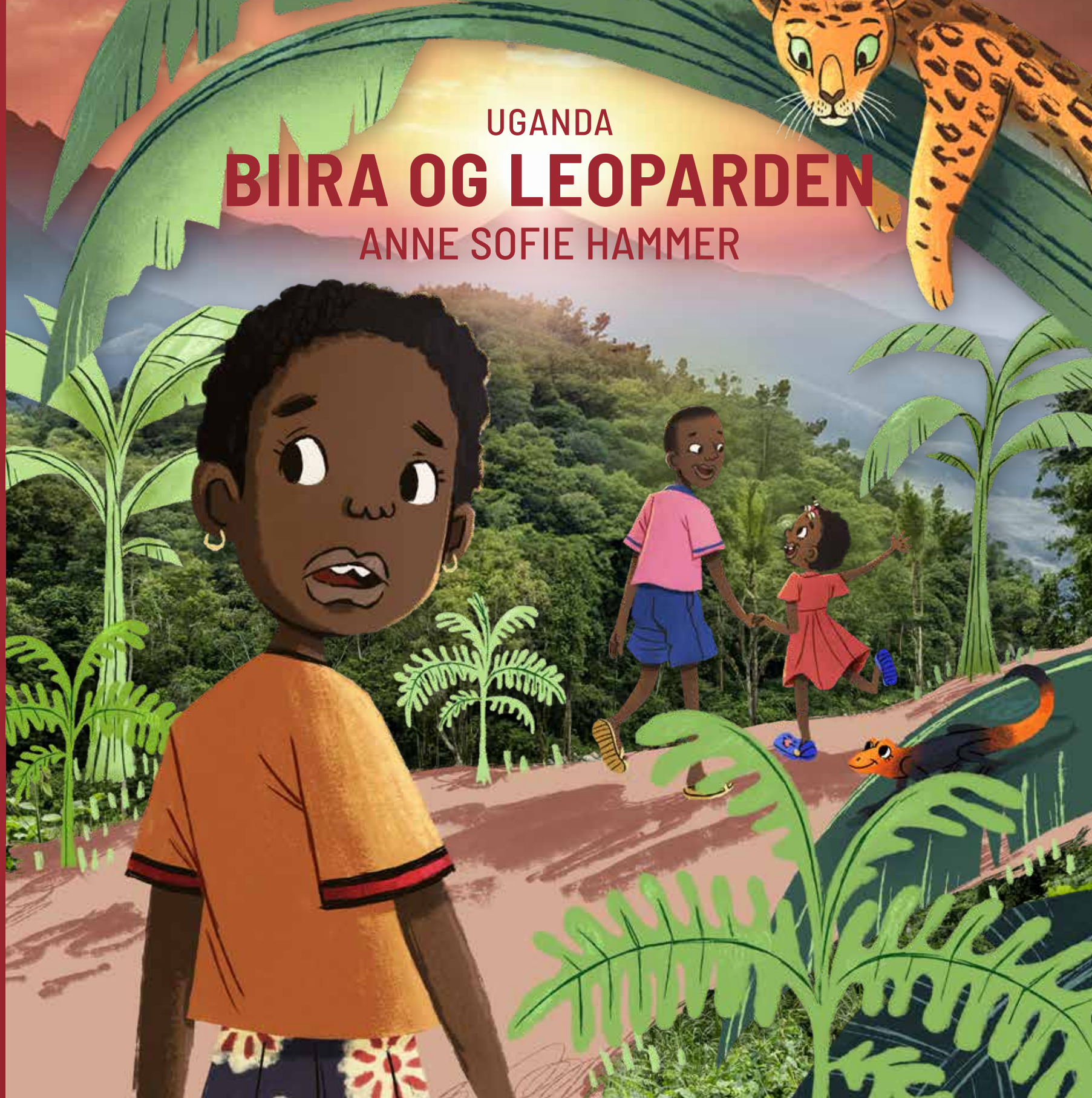

UGANDA

BIIRA OG LEOPARDEN

ANNE SOFIE HAMMER

BIIRA OG LEOPARDEN, ELEVB OG

FORFATTER: Anne Sofie Hammer

FAKTASTOF: Michael Larsen og Christian Vaabensted

TEGNINGER: Line Malling Schmidt og Dorte Bengtson (fabler)

FOTO: Jeppe Gudmundsen-Holmgreen

Særlige fotos:

Side 17, Skoleklasse: Jonas Lysholdt Ejderskov / WWF

Side 34, Gorilla: Richard Barrett / WWF-UK

Side 34, Gorillaunge: Mary Carol Bate / WWF

Side 47, Planteskole: Jonas Lysholdt Ejderskov / WWF

Side 57, Træspirer: Jonas Lysholdt Ejderskov / WWF

Side 57, Bjergtop: Uganda Wildlife Authority

REDAKTION OG PROJEKTLEDELSE: Christian Vaabensted,

Publikum Kommunikation

LAYOUT/REPRO: Anna Olesen

TRYK OG ISBN: Stibo Complete. Sat med Barlow.

Trykt udgave (elevbog): 978-87-94339-45-2

PDF-udgave (elevbog): 978-87-94339-47-6

Trykt klassesæt: 978-87-94339-44-5

Trykt lærervejledning: 978-87-94339-46-9

PDF-udgave, lærervejledning: 978-87-94339-48-3

EKSTRA MATERIALE TIL BOGEN

- **Hjemmesiden: 2024.u-landskalender.dk**
Rummer et stort undervisningsmateriale om fortællingerne i elevbogen og om årets land. Der er bl.a. en **filmbank**, en samling **opgaver** til mange fag, **vejledninger** til lærere samt interaktive, faglige **web-værktøjer** til eleverne.
Desuden rummer hjemmesiden en masse **sjov indsigt** til alle børn om årets land og hvordan børnene lever dér i det daglige – med film, quizzer, fakta, billeder og meget andet.
- **Lydbøger:** Bogens fortælling og de tre fabler kan høres som lydbøger på hjemmesiden.
- Der er en tilhørende **lærervejledning** på 52 sider.
- **PDF** af bøgerne findes på hjemmesiden.
- **Trykte bøger:** Bestil på hjemmesiden.

UDGIVET AF UDENRIGSMINISTERIET

Synspunkter, der kommer til udtryk i materialerne, er forfatterens og ikke nødvendigvis sammenfaldende med Udenrigsministeriets.

Danida og DR har samarbejdet om Børnenes U-landskalender siden 1962. Den er blevet en tradition for børn i hele Danmark. Den omfatter også et undervisningsmateriale med en bred vifte af spændende og lærerige aktiviteter, som over 100.000 danske skolebørn arbejder med i en periode hvert år.

- **Årets land:** Hvert år sætter U-landskalenderen fokus på et nyt udviklingsland.
- **Årets organisation og årets hjælpeprojekt:** Hvert år er en dansk udviklingsorganisation med til at skabe Børnenes U-landskalender. De laver et særligt projekt, der skal hjælpe børn i årets land. Selv om landet og projektet kun er tema i U-landskalenderen i et enkelt år, fortsætter arbejdet med årets projekt typisk i 3-5 år for at kunne nå at gøre en reel forskel. På den måde er U-landskalenderen altid i arbejde flere steder i verden samtidigt.
- **Årets låge-julekalender:** Overskuddet fra salget af låge-julekalenderen går til årets projekt.
- **Årets bog:** Hvert år skriver en god dansk forfatter en bog, der giver danske børn et indblik i årets land.
- **Årets skolemateriale:** Danida udgiver et stort undervisningsmateriale om årets bog og årets land – primært rettet til 1.-5. klasse. Materialet lægger vægt på, at eleverne samtidig får en høj grad af faglig læring i en række fag, og det handler både om natur, kultur, muligheder og hverdagsliv i landet. Typisk arbejder en række klasser på ca. tusind danske skoler med materialet hvert år, og mange af eleverne arbejder med emnet i flere uger.
- **Årets website:** Her kan alle børn opleve årets land i film, billeder, fakta, lydbøger, quizzer og meget andet. Websitet rummer også en lukket del til skoleelever med en 'research-rejse' til forskellige dele af årets land plus interaktive opgaver. De lærer bl.a. at skrive fotohistorier og lave digitale kalendere med billeder og tekster bag lågerne.
- **Årets film:** DR laver hvert år en række nye tv-udsendelser til børn, hvor man får indtryk af årets land. Desuden laver årets organisation og Danida selv en lang række korte film fra årets land til undervisningsmaterialet.

Danida - Udenrigsministeriet

Danida er Danmarks udviklingssamarbejde. Det er en del af Udenrigsministeriets arbejdsområde. Danida støtter udviklingslandene i deres egen indsats for at bekæmpe fattigdom og skabe bedre livsvilkår.

Der findes ingen nemme løsninger, når det skal lykkes. Der må sættes ind på mange områder, f.eks. bæredygtig vækst og jobs, sikkerhed og fred, ligestilling, demokrati og menneskerettigheder. Det handler også om at sørge for, at børn og unge kan se en fremtid for sig selv og deres familier dér, hvor de har hjemme.

Det kræver mange års målrettet indsats at skabe forbedringer, som virker, og som varer ved. Det er udviklingslandene selv, der trækker det store læs i det arbejde. Men rigere lande som Danmark kan hjælpe til og gøre en forskel.

Danida arbejder ikke alene, men løser opgaverne sammen med både virksomheder, myndigheder og danske og internationale organisationer. Danmarks udviklingssamarbejde har gennem årene bidraget til at skabe store og varige fremskridt i mange lande og for mange millioner mennesker.

www.facebook.com/danida.dk

www.instagram.com/danida.dk

www.danida.dk

WWF Verdensnaturfonden

I 2024 står WWF Verdensnaturfonden bag årets hjælpeprojekt. WWF er en af verdens største miljøorganisationer med mere end 1.200 projekter over hele verden. Det overordnede mål for WWF er at arbejde for en verden, hvor mennesker og natur lever i harmoni, og hvor klodens ressourcer forvaltes bæredygtigt for nuværende og kommende generationer.

WWF har arbejdet i Uganda i over 30 år. I årets projektområde arbejder de bl.a. med at plante træer i zonen ind mod nationalparken, så skoven forbliver urørt, samt skabe bæredygtige indkomster for den lokale befolkning.

www.wwf.dk

2024.u-landskalender.dk

BIIRA OG LEOPARDEN

AF ANNE SOFIE HAMMER

Foto: Jeppe Gudmundsen-Holmgreen m.fl.

Tegninger: Line Malling Schmidt

Tegninger i de tre fabler: Dorte Bengtson

Layout: Anna Olesen

Faktasider: Michael Larsen

Redaktion: Christian Vaabensted

Ugandas børn skal i 'Grøn skole'

Nu skal WWF hjælpe naturen og børnene i de grønne bjerge i Uganda. Der skal plantes en masse træer og bambus-buske. Der skal også laves bedre køkkenhaver. Det vil WWF gøre med pengene fra U-landskalenderen.

Naturen er vigtig for børnene i bjergene. Familierne har ikke så mange penge. Næsten alt, hvad de spiser, dyrker de selv hjemme i deres køkkenhave.

Men vejret i Uganda er blevet varmere. Så smelter isen på toppen af bjergene, og der løber en masse vand ned. Samtidig kommer der større regnvejr. Så laver vandet oversvømmelser. Nogle gange ødelægger det nogle af husene og vejene. Nogle gange bliver familiernes haver også ødelagt.

Træerne er gode hjælpere

Det er det problem, som de nye træer skal hjælpe med at løse.

Træer og buske har dybe rødder. Derfor er de rigtigt gode til at holde fast på jorden, når det regner meget og alt vandet løber ned ad bjergene.

Men der mangler træer i bjergene nu. Der er blevet fældet mange. De er blevet brugt til brænde og til at bygge med.

Det er derfor, WWF nu vil hjælpe med at plante masser af nye træer og bambus-buske. De vil beskytte haverne og husene og vejene, når der er oversvømmelse.

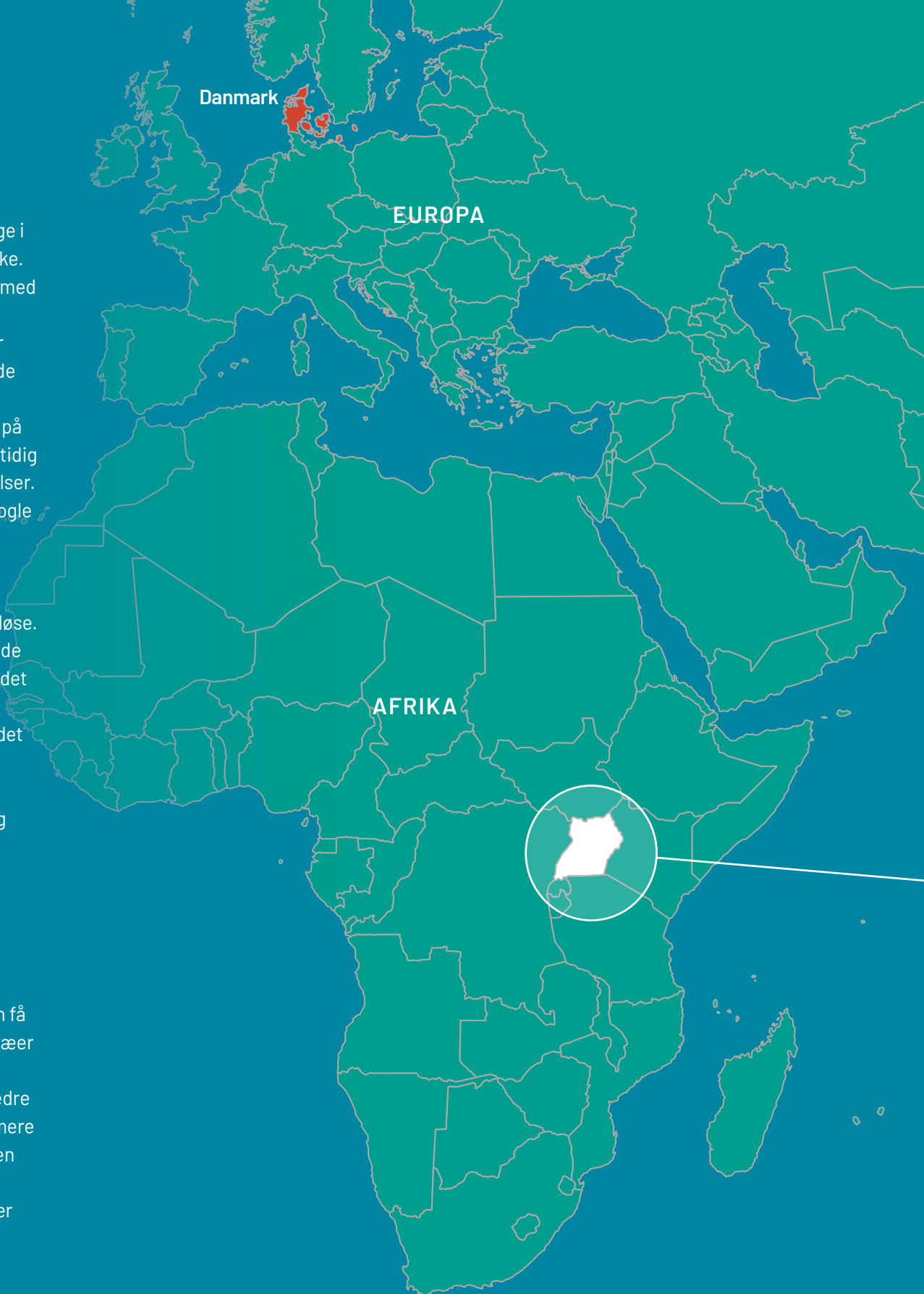
Børnene skal være med

Børnene i bjergene skal også i 'Grøn skole'. Her lærer de meget om, hvordan de selv kan hjælpe naturen. De lærer også, hvordan man bedst planter de nye træer.

Rundt om skolen planter de også frugt-træer, så de kan få mango og avokado at spise i frikvarteret. Og de får små træer med hjem til deres landsbyer.

Børnene lærer også om, hvordan familierne kan lave bedre køkkenhaver, der passer godt til det nye klima. Så får de mere mad. Og de lærer at fortælle de voksne hjemme i landsbyen om alle de nye ideer, de har lært i skolen.

På den måde hjælper børnene naturen. Og de hjælper familierne til at få en bedre fremtid.

Velkommen til Uganda

Uganda ligger i Østafrika. Landet har flere nabolande, men det har ingen kyster ud til havet. Til gengæld er der mange søer. En af dem hedder Victoria-søen. Det er Afrikas største sø. Søen er faktisk større end hele Danmark!

Afrikas perle

I Uganda er der en meget smuk og rig natur. Der er grønne bjerge og masser af vilde dyr, der er floder og vandfald. Derfor kalder man også Uganda for Afrikas perle.

Landet har flere national-parker. Det er store områder, hvor naturen er beskyttet. Her kan dyrene leve, som de vil. Det er forbudt at jage dyr og fælde træer.

Her kan man tage på safari. Safari er en tur med bil ind i den store park, hvor man kan se løver, leoparder, giraffer, elefanter og mange andre spændende dyr. Der kommer mange turister til Uganda for at prøve en safari-tur.

Klimaet er tropisk

Der bor ca. 48 millioner mennesker i Uganda. Mange bor ude på landet. Her lever de fleste af at dyrke et lille stykke jord.

I det meste af Uganda er der altid omkring 26 grader varmt. Nogle dele af året er der meget tørt, men andre dele af året er der masser af regn. Derfor kan de dyrke grøntsager næsten hele året rundt. Men i den nordligste del af landet er klimaet anderledes. Her kan der være meget varmere. Der kan også gå længe imellem, at det regner.

Mange er fattige

Næsten halvdelen af alle folk i Uganda er meget fattige. Heldigvis er det gratis at gå i skole. Men fra 7. klasse begynder det at koste penge. Det har mange familier ikke råd til.

Det betyder, at børnene fra de fattige familier går ud af skolen på det tidspunkt. Så må de i stedet begynde at arbejde eller hjælpe mere til derhjemme.

ASIEN

Sydsudan

Den
Demokratiske
Republik
Congo

Uganda

Kenya

Rwanda

Burundi

Tanzania

Biiras verden

Historien om Biira foregår i de grønne bjerge. De ligger helt mod vest i Uganda. Nogle af bjergene er så høje, at de har sne på toppen. Men Biira og hendes familie bor i de lave bjerge.

Her er der masser af små landsbyer. Sådan en landsby kan strække sig ned ad en bjerg-side og op ad den næste.

Husene ligger nemlig spredt. Alle steder rundt om dem er der køkkenhaver. Det er små marker. Her dyrker familierne det meste af deres mad. De dyrker mad-bananer, bønner, kål og andre grøntsager. De har også køer, geder og kaniner.

Det er sådan, de får mad. De har meget få penge, for det er svært at få et arbejde her. Men de tjener lidt ved at sælge nogle grøntsager på markedet. Så kan de købe sæbe, madolie, lidt tøj og andre vigtige ting.

Husene og hytterne er ret små. De har ingen el, så der er helt mørkt om aftenen. Der er heller ikke vandhaner. Men tæt på er der en kilde. Her henter de vand til at drikke og lave mad.

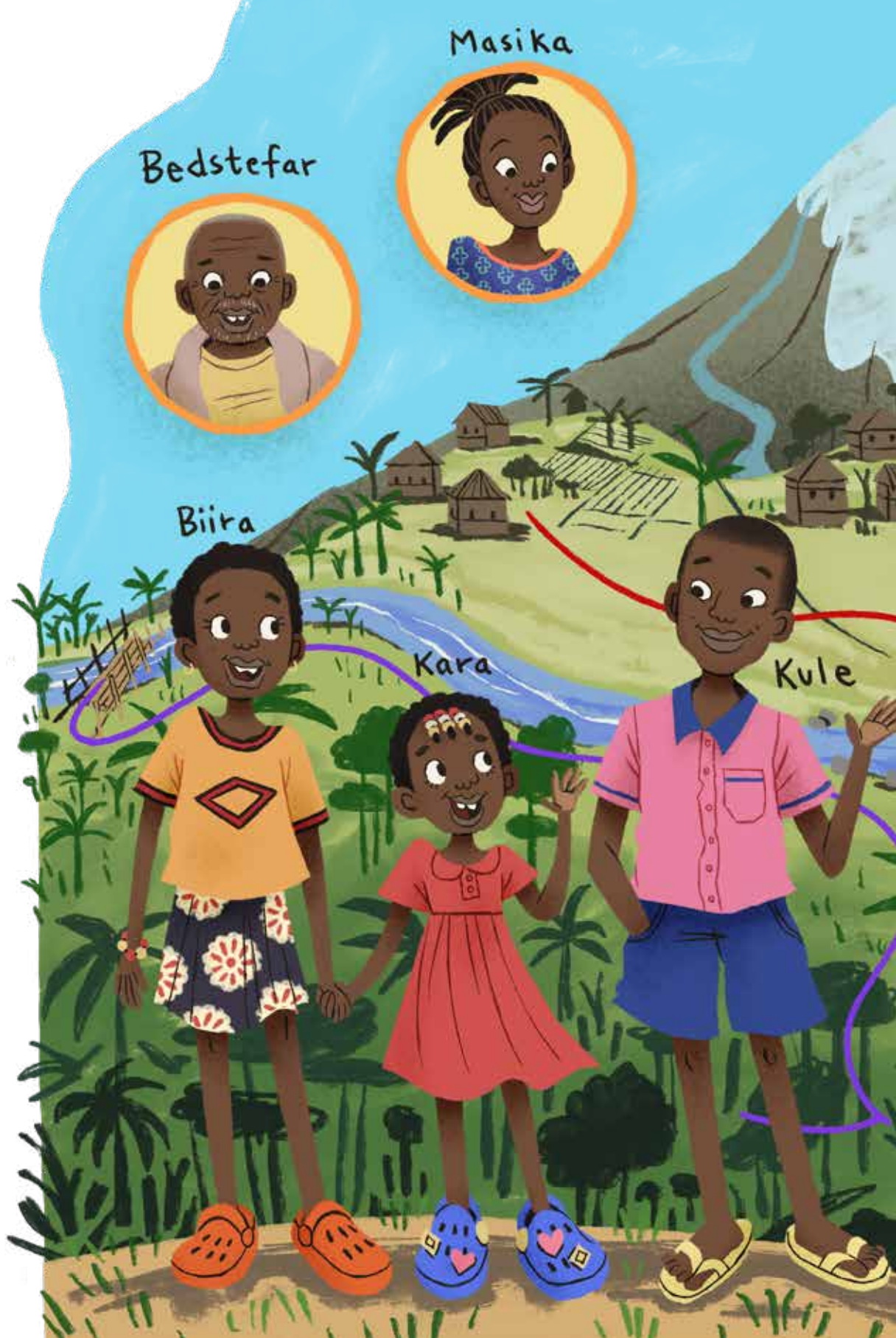
Besværlig vej til skole

Børn i bjergene har ofte langt til skole. Det har Biira og hendes venner ikke. Det tager normalt en times tid at gå. Vejen kan dog godt være skrap. Landskabet er meget bakket, og stierne er smalle. De skal også over på den anden side af floden. Nogle steder er der en solid bro, men de fleste broer er bare nogle træstammer, der er lagt over vandet.

Skole-vejen er svær, når det regner. Så bliver stien mudder, og der kommer meget vand i floden. Når børnene endelig når frem, er deres tøj vådt. Derfor er der mange, som ikke kommer i skole, når det regner meget. Nogle gange giver regnen også jordskred. Det er, når en masse jord på en bjergside løsner og skrider nedad. Med sten og træer og det hele!

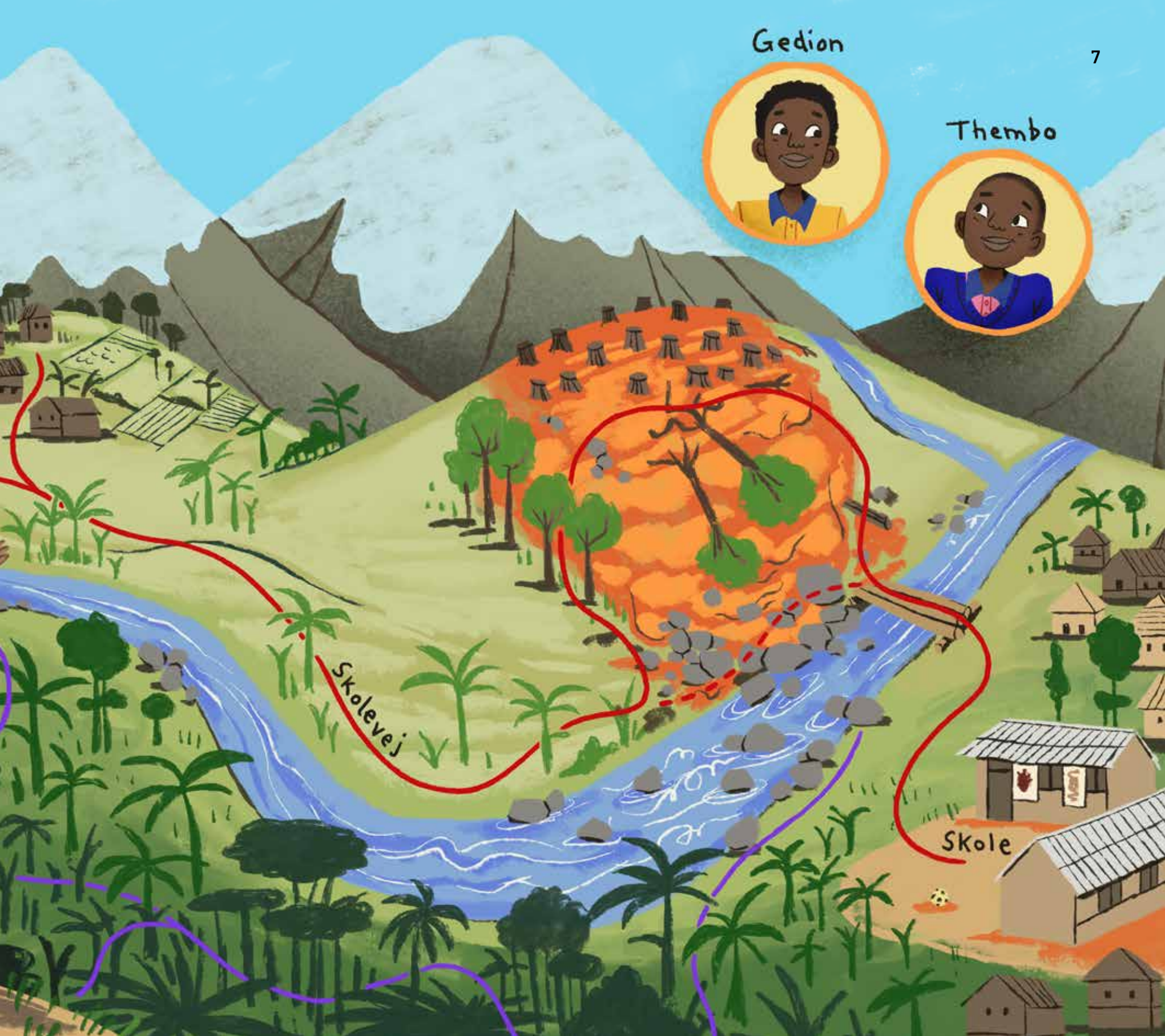
Bor tæt på dyrelivet

Der er skov på mange af bjerg-siderne. Derfor er her masser af vilde dyr. De bor tæt på menneskerne. Elefanter, chimpanser, leoparder og mange andre. Dyrene holder sig mest for sig selv. Men elefanter og chimpanser kan godt blive fristet til at spise de lækre ting i køkkenhaverne.

Gedion

Thembo

Skolevej

Skole

Historien om leoparden

"Biira! Biira!"

Hun vågner ved sin mors råb. Det er ved at blive lyst, og de skal snart op for at nå i skole. Men det er ikke derfor, hendes mor råber.

"Der er elefanter i marken!"

I næste nu er Biira ude af sengen. "Bliv her!" siger hun til sin lillesøster Kara, som sidder og gnider sine øjne.

Uden for hytten griber hun to små stykker brænde. Så løber hun op ad stien. Længere fremme kan hun se sine storebrødre og sin mor, og nu kan hun høre sine tanter og fætre komme løbende fra nabohytterne.

Det dugvåde græs slår mod Biiras ben, mens hun kæmper for at indhente de andre.

Det her må bare ikke ske. Der blev ødelagt så mange grøntsager på deres lille mark i de store regnvejr. Hvis **elefanterne spiser resten** nu, går der lang tid, før Biiras far har noget at **sælge på markedet** igen. Så Biira løber, alt hvad hun kan.

Oppe ved deres mark indhenter hun de andre. Elefanterne står lige ovre på den anden side af marken. Biira begynder at råbe og slå sine to stykker træ hårdt mod hinanden. Hendes brødre og fætre og hendes mor og tanter gør det samme. Larmen kan høres i hele dalen.

Det virker! Elefanterne kan ikke lide larmen. Snart vender de om og lunter væk mellem træerne.

Biira og de andre larmer videre lidt endnu for at være sikre på, at elefanterne ikke vender tilbage.

Så går de hjem igen ad den snoede sti. Alle er glade og lettede, og nu står solen også op og begynder at tørre græsset.

Biira går tæt bag sin mor og sin tante for at høre, hvad de taler om. Tanten har nemlig en **mobiltelefon**, og måske har hun fået en besked fra Biiras far. Måske har han ringet. Men de to kvinder snakker om alt muligt andet. Ikke et ord om Biiras far.

Det er ellers flere dage siden, han tog ind til byen for at sælge grøntsager. Så længe plejer han slet ikke at være væk.

Elefanterne spiser

Nogle steder i Uganda lever folk og elefanter tæt på hinanden. Elefanter kan godt finde på at spise grøntsager på markerne. Folk prøver at skræmme elefanterne væk med høje lyde. De har også bier i bistader ved markerne. Elefanter er bange for bier.

Sælge på markedet

I de små landsbyer dyrker folk frugt og grøntsager i deres køkkenhaver. Noget af det spiser de selv. Resten sælger de på markedet. For nogle familier er det de eneste penge, de tjener. Der er markedsdag en gang om ugen.

Mobiltelefon

Mobiltelefonen er en vigtig del af hverdagen i Uganda. Den giver folk nyheder, vejrudsigt, priser på grøntsager og andre vigtige ting. Mobilen har især gjort livet lettere ude på landet. Men en mobil er dyr og svær at lade op i de små landsbyer, så de fleste børn har ikke en.

KLARI KLARI!

Det første, de hører, da de nærmer sig gårdspladsen, er Karas latter. De finder hende i køkken-hytten. Omkring hendes hoved flagrer en lille flok hvide sommerfugle. Det ser så smukt ud, at Biira får en klump i halsen.

Lige fra det øjeblik, hvor Biira første gang holdt Kara i sine arme, har de to været meget tætte. Biira har næsten altid sin lillesøster i hånden eller på armen eller siddende **på sin ryg**. Hver nat ligger de sammen under myggenettet og lytter til lydene fra de andre, der går til ro omkring dem i hytten. Det føles godt og trygt.

De sidste par år har Biira og Kara været væk fra hinanden hele dagen, når Biira var i skole. Men nu er Kara endelig selv startet i skole. Så nu følges de ad hver dag på den lange skolevej. Det tager lidt længere tid, når Kara er med. Især når de kommer hjem sent om eftermiddagen, og Kara er træt. Så kan det næsten tage en time at gå op ad de stejle skråninger.

“Har far ringet?” spørger Kara, mens deres mor går ind i **køkken-hytten** og fylder deres madkasse op med matoke og bønner fra aftensmaden i går.

“Nej,” siger mor. Hun siger ikke mere, og Biira kan høre, at hun er irriteret over spørgsmålet. Hun er sikkert også bekymret.

“Hvornår kommer han hjem?” spørger Kara.

“Kom,” siger Biira og tager hendes hånd. “Vi skal skynde os nu.”

Og så trækker hun Kara med sig, inden deres mor bliver endnu mere irriteret. Både Kara og Biira håber, at deres far har købt blyanter og skrivehæfter til dem i byen. Biira ved godt, at det slet ikke er sikkert, at der er råd. Alligevel kan hun ikke lade være med at håbe.

På vej ned gennem landsbyen går Biira og Kara forbi flere af naboernes frodige køkkenhaver med matoke og bønner og høje frugttræer. Biira

Sidde på ryggen

I Ugandas bjerge hjælper børn meget med at passe deres yngre søskende. De store børn passer de små, når forældrene arbejder på markerne og passer husdyrene. Børnene leger sammen, laver mad og hjælper med andre pligter i huset.

Køkken-hytten

Familierne laver al mad over bål. I den tørre tid foregår det udendørs. Mange har også en lille køkken-hytte. Her laver de mad, når det regner.

kender et sted, hvor en busk med passions-frugter vokser op ad et højt avocado-træ. Hun sparker sine sandaler af og klatrer lynhurtigt op og balancerer ud ad en gren. Hun elsker at klatre og balancere, og hun smider et par modne passions-frugter ned til Kara. De bider hul i den hårde skal og suger det søde indhold ud, mens de går.

De laver maden på bål

I landsbyerne laver de mad på bål. Det meste mad bliver kogt i store gryder. Ofte er der nemlig mange folk i en familie, så der skal laves meget mad. Det kan godt tage mange timer. I de fleste familier er det kvinderne, som laver mad.

En vigtig og hård banan

Matoke er navnet på en grøn mad-banan. Den er hård og slet ikke sød. Den er lidt som en kartoffel. De spiser meget matoke i Uganda. Bananerne skal skrælles, koges og moses. Så spiser man mosen med bønner og grøntsager. Nogle gange også lidt kød.

Længere nede kommer de forbi den hytte, hvor deres bedstefar tit sidder og snakker med nogle af byens andre gamle mænd. De fleste af dem er hans **brødre, fætre eller onkler**. De plejer at lave sjov med Biira og Kara, når de går forbi. Men i dag er bedstefar fordybet i en alvorlig samtale, og Biira tænker igen på sin far. Er der noget galt? Er det det, de gamle snakker om?

“Kan vi nå at høre en lille historie?” spørger Kara og trækker i Biiras hånd. Men Biira ryster på hovedet. De er kommet for sent af sted. Kara elsker at sidde hos bedstefar og lytte til hans historier, men i dag kan de ikke nå det.

“Hvis du vil have en historie, må du selv fortælle den,” siger hun.

Og så fortæller Kara historien om dengang, hvor bedstefars bror kom fuld hjem sent om natten. Leoparden fulgte efter ham og passede på ham hele vejen gennem skoven, så der ikke skete ham noget. Han lod, som om han ikke havde set den, for så angriber leoparden ikke. Biira kender godt historien, og hun kan ikke lade være med at smile.

“Hvad er der?” siger Kara. “Tror du ikke på det?”

“Jo-jo!” Biira nikker.

“Bedstefar var selv med til at give leoparden en høne bagefter som tak for hjælpen,” siger Kara og ser på Biira med store, runde øjne.

“Men bedstefar siger også, at leoparden kommer, når man taler om den,” siger Biira. “Så skulle der jo komme en leopard lige nu!”

De er ude af **deres del af landsbyen** nu, og skoven vokser tæt omkring stien. Biira kigger op i træerne, som om hun leder efter leoparden. Kara griner og knuger hendes hånd. Der er heldigvis ingen leoparder at se.

Brødre, fætre og onkler

I bjergene bor folk ofte sammen i stor-familier. Det betyder, at børn, unge og gamle bor i samme hus – og at mange fra familien bor i samme landsby. Så er der også altid nogen til at hjælpe med de daglige opgaver.

Deres del af landsbyen

I en bjerglandsby er husene ofte spredt ud over et stort område. Landsbyen kan godt ligge op og ned ad flere skråninger. På den måde har familierne god plads til at dyrke jorden og holde husdyr.

Børn i alle aldre

Det er meget almindeligt, at der er fem eller seks børn i en familie i Uganda. Derfor er der en masse børn i alle aldre i landsbyen. Her er det potte-magerens familie, der stiller op til et stort familiefoto.

De har kun få møbler

Folk i landsbyerne bruger for det meste kun deres huse til at sove i. Derfor har de ikke brug for ret mange møbler. På billedet hjælper nogle drenge med at flytte en bæk, som deres far selv har bygget.

KAPITEL 2

De fældede træer

Kara er et kælenavn for Karabyo. **Navnet betyder** lille spire, og deres far har givet Kara det navn, fordi hun blev født, lige da de nye planter var begyndt at spire på marken.

Og navnet passer perfekt, for Kara er meget glad for planter og træer. Så snart hun lærte at gå, begyndte hun at samle små frø og spirer, som hun puttede ned i jorden i sit eget lille hjørne af marken. Biira hjalp hende med at **hente vand** fra åen, og sammen vandede de alle Karas små spirer. Nu er Kara stor nok til selv at bære den tunge vanddunk.

På vej til skole standser Kara tit for at se på et træ eller en blomst eller en sommerfugl. Hvis de har travlt som i dag, må Biira finde på alt muligt for at få hende med videre, så de ikke kommer for sent til det sted, hvor de skal møde de andre.

Biira kan høre på lang afstand, da de nærmer sig gruppen af børn fra den anden side af dalen. Især Masika kan hun høre. Hendes latter er høj og klar.

Snart kan hun også se, at Masika går og pjatter med Kule. Hun skubber lidt til ham, ler og slår smut med øjnene. Masika er en af de mest populære piger i skolen. At se hende snakke med Kule på den måde giver Biira en særlig følelse i maven. Men så kigger Kule op og smiler til Kara og Biira, sådan som han altid gør, når de mødes. Kara løber hen og tager ham i hånden.

Navnet betyder...

I Uganda har mange navne en betydning. En pige kan godt hedde Hope. Det betyder håb på engelsk. Eller en dreng kan hedde Happy. Det betyder glad. Man kan også få sit navn efter den årstid eller det sted, hvor man blev født.

Hente vand

Der er ikke vandhaner i huset i landsbyerne. I stedet henter de vand ved en lille å eller bæk. Ofte er det børnenes opgave at hente vand. Her i bjergene ligger der ofte en bæk tæt på landsbyen.

Kaninerne skal spises

I Ugandas bjerge er nogle familier begyndt at have kaniner som husdyr. Kaninerne giver nemlig både kød og pels. Kaninernes lorte er også fine som gødning i køkkenhaven. Kaninerne er nemme at passe, selv for børnene i familien.

Gederne spiser alt

De fleste familier i landsbyen har også geder som husdyr. Gederne giver mælk og kød. Det smarte ved geder er, at man ikke behøver fodre dem. De spiser både græs, kviste og madaffald. Gedernes livret er banan-skræller.

Kule er sådan en dreng, som egentlig ser meget almindelig ud. Men når han smiler, så føles det, ligesom når solen kommer frem efter et regnskyl. Han er altid venlig, og alle kan lide ham.

I kirken om søndagen kravler Kara tit op og sidder på hans skød. Sidste søndag tabte Biira sin trøje på vej ud af kirken. De andre børn løb bare forbi, men Kule standsede og samlede den op og rakte den til hende.

Udover Masika og Kule er Gedion og Thembo der også i dag. Der er ellers mange dage, hvor de to brødre bliver hjemme for at arbejde i marken i stedet for at gå i skole. Kule går til gengæld i skole hver dag, og hans smil lyser altid op, når de mødes. Han tager sig også virkelig sødt af Kara, nærmest som om hun var hans egen lillesøster.

Det er sådan, det er med Kule: Han er sød over for alle. Og det er også sådan, det er med Kara: Hun går lige ind i folks hjerter. Biira ville ønske, at hun selv var ligesom Kara, men hun er meget mere almindelig.

“Se lige der!” udbryder Gedion pludselig og peger.

Lidt længere fremme er stien spærret af et stort jordskred. Et kæmpe stykke af bjergskråningen er skredet ned. Jord og sten og væltede træer dækker stien, så langt øjet rækker.

De står lidt og kigger på jordskredet. De kan ikke gå udenom, for skråningen nedenfor jordskredet er alt for stejlt.

“Skal vi se, om vi kan gå hen over det?” spørger Thembo.

“Nej,” siger Kule. “Det er alt for farligt. Jorden ligger stadig helt løst.”

“Vi prøver lige,” siger Gedion. Han er allerede på vej op ad jordbunken sammen med sin bror.

Biira tør næsten ikke trække vejret. Hun ved, at Kule har ret. Jorden kan når som helst begynde at skride igen.

“WOH,” udbryder Thembo et øjeblik efter og fægter med armene.

Kirken

De fleste i Uganda er kristne. De fleste går også i kirke hver uge. Man går i kirke lørdag eller søndag. Bagefter mødes folk og hygger sig. Imens er de små børn i en slags skole, hvor de lærer om ting, der står i Bibelen.

Jorden omkring ham er begyndt at bevæge sig, og nu glider han nedad mod den stejle skrænt ned til floden. Der begynder også at trille sten ned imod ham, og hver eneste sten eller gren, han griber fat i, sidder løst.

“Bliv her,” siger Kule til Kara.

Så slipper han hendes hånd og løber helt hen til kanten af jordskredet.

“Herovre – spring!” råber han til Thembo.

Thembo kaster sig sidelæns og ruller hen over jord og sten. Han får fat i Kules hånd, netop da endnu et stort stykke jord river sig løs og glider ned ad skrænten med en høj raslen og knasen af grene. Kule trækker hårdt i Thembos arm, og et øjeblik efter ligger de begge og roder rundt på stien.

Gedion, som er klatret op på jordskredet lidt højere oppe, står musestille, som om han er bange for at sætte skred i det store jordbjerg.

Pas nu på ved floden!

Her ved floderne i bjergene skal man passe på. Det ved alle børn. På en varm dag er det dejligt at stikke fødderne i det kolde vand. Men floden kan hurtigt ændre sig. Når det har regnet, kan vandet pludselig stige. Så bliver strømmen stærk!

Vasker tøj i flodvand

Kvinderne i landsbyerne vasker tøj i floden. Det er en hård opgave, men floden er ofte det eneste sted, man kan vaske. De vasker sammen, så de kan hjælpes ad og snakke imens. Når børnene ikke er i skole, hjælper de også til.

Skole i naturen

Skolen her har ikke en skolegård. I stedet har de en stor eng med græs og udsigt til flot natur.

Der er små bjerge og skove over det hele. På nogle af bjergene ligger der landsbyer med hytter og små marker. Engang var der næsten træer over det hele.

Nogle gange laver læreren også en skoletime ude på engen. I dag har de 'grøn skole'. Her lærer eleverne, hvorfor det er vigtigt at passe godt på naturen.

Så tager han nogle lange skridt og hopper ned på stien til de andre.

“Jeg skulle bare lige se, om man kunne komme over,” siger han og prøver at grine. Men ingen griner med. De er alt for forskrækkede.

“Vi kan måske gå højere opad i stedet?” foreslår Masika.

Kule nikker.

“Men vi skal hen over toppen af bakken, hvis vi skal være sikre på, at jorden ikke skrider igen,” siger han. “Kom! Så kan vi også se, hvordan der ser ud på den anden side af bakken.”

Det sidste siger han til Kara. Biira ved godt, at det er for at muntre Kara op og få hende til at gå lidt hurtigt. De er sent på den nu, og det er noget af en omvej, de skal ud på. De når helt sikkert ikke at **lave lektier**, inden skolen starter i dag. Men Kule og Masika har ret. Den eneste sikre måde at komme videre på er at gå op på toppen af bakken og uden om hele jordskredet.

De finder en smal sti, som snor sig ind mellem træerne op mod toppen.

Det er en hård tur, men de er alle sammen vant til at gå i bjergene. Endelig flader stien ud, og pludselig ser de ud over landskabet på den anden side af bakken. De bliver mødt af et syn, som næsten tager vejret fra dem.

Under dem er alt det grønne forsvundet. Der er et kæmpe område med bar, rød jord. Alle træerne er væk, kun de nøgne træstubbe står tilbage. Biira mærker en sær uro i maven. Det er ikke kun, fordi det ser lidt uhyggeligt ud. Det er også **ulovligt at fælde træerne** i skoven.

De går videre uden at sige noget. Selv efter de for længst har passeret det ryddede område. De finder en sti nedad, og snart er de tilbage på deres sædvanlige skolesti ned mod floden. Stemningen letter en smule, da de får øje på broen. Den er heldigvis ikke taget af jordskredet.

De går ad den smalle bro over floden hver eneste dag, men i dag lyder der høje hvin fra de første, der balancerer ud over vandet.

“Forsigtigt!” råber de. “Det hele ligger løst!”

Det store jordskred har alligevel skubbet til flodbredden. Og skubbet til broens planker. Nu ligger de lidt løst. Biira tager et fast tag i Karas hånd, og Kule holder sig tæt bag dem. Han hjælper Biira med at få Kara sikkert i land på den anden side, og det er så sødt, at Biira ikke kan lade være med at smile. Hun skynder sig at kigge væk, så han ikke skal se det.

Men da hun ser op igen, er Masika smuttet hen ved siden af Kule. Nu går de to tæt sammen, og Masika griner højt over noget, han har sagt. Biira trækker vejret dybt og lader, som om hun er ligeglad.

Kort tid efter er de fremme ved skolen.

Lave lektier

I Uganda starter skolen klokken 8 og slutter klokken 17. Eleverne får ofte lektier for. Mange af dem kan ikke nå at lave lektier, når de kommer hjem. I stedet møder de i skolen klokken 7 om morgenen for at lave lektier.

Ulovligt at fælde træer

I Ugandas bjerge er det forbudt at fælde træer i skovene. Alligevel fælder nogle folk træer for at få brænde og træ til at bygge et hus. Nogle fælder mange træer for at tjene penge.

KAPITEL 3

Bare antydninger ...

Foran skolen står deres lærer, Miss Kihinga, og tager imod børnene. Kara fortæller om det store jordskred, som spærrede stien, og om alle de fældede træer, de så, da de gik om på den anden side af bakken.

“Hvem gør sådan noget?” spørger hun.

Biira synes ikke, man skal spørge om den slags, men Miss Kihinga forklarer tålmodigt Kara om regnen og jordskreddene, der også har ødelagt mange marker i landsbyerne.

“Og så har folk ikke længere nogen grøntsager at sælge på markedet,” fortæller hun. “Nogle af dem vælger desværre at fælde træer, så de kan sælge tømmer og brænde i stedet for grøntsager.”

“Ja, det er jo bare en måde at skaffe penge på,” tilføjer Masika, som har stået ved siden af og lyttet. “Din far er da også lige taget ind til byen for at sælge ... et eller andet ... er han ikke?”

Masikas tonefald får vreden til at boble dybt i Biira. Står Masika og antyder, at deres far er med til at fælde træer ulovligt? Men så afbryder Miss Kihinga dem og genner dem ind i deres klasser. Biira ville også have svært ved at bevise, at det var det, Masika mente. Men hun er helt sikker.

Inde i klassen vender Miss Kihinga tilbage til det med de fældede træer. Hun forklarer børnene, hvordan træer og planter er gode til at **holde fast på jorden** i regntiden.

Holde fast på jorden

Når folk fælder træer i bjergene, kan der komme jordskred. Træernes rødder holder nemlig fast på jorden. Når træerne er væk, bliver jorden løs. Når det så regner meget, kan jorden glide ned ad skråningerne. Jordskred er farlige. De kan ødelægge huse og veje.

En lang vej til skole

Børnene i bjergene kan have lang vej til skole hver dag. Den kan også være ret svær. De skal ofte gå mange kilometer og krydse åer eller floder for at nå frem. I regntiden er det ekstra besværligt at gå til skole. Så bliver stierne til mudder.

Op med hånden!

Skolen er ikke ret stor, så der er mange elever i hver klasse. Der kan godt være over 50. Derfor skal alle være helt stille, når læreren taler. Eleverne skal række hånden i vejret, hvis de vil sige noget. Og så skal de vente, til de bliver spurgt.

“Så det er en dårlig idé at fælde så mange træer. Det gør bare jordskreddene værre. Derfor er det også vigtigt at få plantet nye træer på de steder, hvor der er blevet fældet en masse.”

Hun fortæller, at de skal lære meget mere om træer og planter til næste år. Så skal skolen være med i et projekt, hvor de skal lave en masse små, nye træ-spirer. Nogle af dem vil børnene også selv få med hjem. Lærerne er allerede i fuld gang med at lave de første spirer.

Miss Kihinga taler videre, men Biira hører ikke efter. Hun tænker på sin far og på Masikas dumme antydning af, at han fælder træer i skoven. Det har gjort hende bange. Kan der være noget om det? Det er jo mærkeligt, at han har været så længe væk. Biira får ondt i maven af at tænke på det. Hun fortryder, at hun har plaget ham sådan om at købe skrivehæfter, når hun godt ved, at høsten har været dårlig.

I frikvarteret løber drengene ud på græsset og laver hold til fodboldkamp. Det er som regel Thembo og Gedions hold, der vinder, for det er dem, der har **lavet bolden**. Derfor er det også dem, der er førstevælgere, når der skal laves hold.

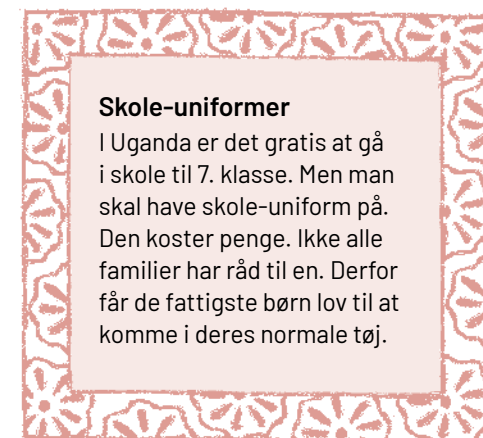
Udenfor står Masika og dribler en bold omkring sit ben foran de andre piger. Hun er en af de bedste til den leg, og hun har sin egen bold. Normalt synes Biira også, det er sjovt, men i dag har hun ikke lyst til at være med.

Det er en lettelse, da der pludselig kommer et voldsomt regnskyl. Legen stopper, og alle løber ind i klassen igen. Her sidder de tæt sammen på bænkene i deres våde **skole-uniformer**. De lytter til regnen, som trommer mod skolens bliktag. Det gode ved regnen er, at Biira slipper for at lade, som om hun hører efter. Ingen kan høre noget i den larm. I stedet henter Miss Kihinga nogle bøger, som de skal læse i to og to.

Lave en bold

Familierne i bjergene tjener meget få penge. De fleste har ikke råd til legetøj. Så må børnene selv finde på noget. De er virkelig gode til at lave bolde af gamle plastikposer, blade og snor. Mange drenge kappes om at lave den bedste bold.

Skole-uniformer

I Uganda er det gratis at gå i skole til 7. klasse. Men man skal have skole-uniform på. Den koster penge. Ikke alle familier har råd til en. Derfor får de fattigste børn lov til at komme i deres normale tøj.

Hvad er der i tasken?

Børnene i bjergene har skrive-hæfter og penalhuse med lineal og blyanter i deres skoletaske. Men de har ikke rigtige bøger, for bøger er meget dyre. Skolen har nogle bøger, som eleverne kan låne.

Mad til en lang dag

I Uganda er eleverne i skole fra klokken otte om morgenen til klokken fem om eftermiddagen. Det er vigtigt, at de får noget at spise. Mange af eleverne har madkasser med i skole. De får ofte rester med fra middagen dagen før.

Læreren taler meget

Læreren skriver noget på tavlen. Eleverne skriver det samme i deres skrive-hæfter. Nogle elever kommer også op til tavlen for at løse opgaver. Sådan foregår alle timerne i skolen.

KAPITEL 4

Leoparden i træet

Da deres lille gruppe følges ad hjem efter skole, har regnen løsnet den smalle bro endnu mere. Den er virkelig usikker nu, og ingen af dem har lyst til at gå ud på den. Men der er alt for langt til den nærmeste rigtige bro. Den vej kan de ikke nå at gå, inden det bliver mørkt.

De kigger på floden, der bruser voldsomt af sted.

“Okay, jeg går først over,” siger Gedion. Han træder hurtigt ud på de løse brædder. Biiras hjerte slår et par slag over af forskrækkelse. Men Gedion løber hele vejen og udstøder et højt råb, da han er ovre på den anden side.

Efter ham kommer Thembo. Han løber over på få sekunder. Det er, som om hans fødder næsten ikke rører broen undervejs. Masikas øjne er store og alvorlige, da hun tager en dyb indånding og forsigtigt følger efter de to brødre. Thembo og Gedion nærmest kæmper om at få lov til at række hende en hånd, da hun når den modsatte bred.

Biira synker en klump og ser sig om efter Kara og Kule. Nu er det deres tur. Hun får øje på dem lidt nede ad stien, hvor de sidder på hug ved siden af hinanden. Det virker, som om Kule prøver at få Kara til at tænke på noget andet end det farlige, de nu skal gøre.

Han har fundet en **kamæleon**, som han viser hende. Kara sidder og stikker et rødt blad hen til den for at få den til at skifte farve. Kule ser op og møder Biiras blik på en måde, som gør hende lidt roligere. Han skal nok hjælpe hende med at få Kara sikkert over på den anden side.

Kamæleon

En kamæleon er en lille øgle, der kan noget vildt: Den kan skifte farve, så den ligner det, den står på. Den gør det for at gemme sig for de andre dyr. De små kamæleoner i Ugandas bjerge skifter også farve efter humør. Når de er vrede, bliver de mørke. Når de er rolige, er de helt lysegrønne.

I det samme fanges Biiras blik af noget i træet lige over Kule og Kara, og hun snapper efter vejret af forskrækkelse. Det er en leopard!

En stor, voksen leopard!

Den ligger helt stille på en gren og ser på dem med sine gule øjne. Så gaber den højt, og Biira kan tydeligt se de lange, spidse tænder. Det løber hende koldt ned ad ryggen, da den retter sine øjne mod hendes lillesøster.

Børn hjælper i haven

Børnene hjælper ofte til i familiens køkkenhave, fra de er helt små. På den måde lærer de, hvordan man dyrker forskellige slags grøntsager, fjerner ukrudt og vander planterne. Det er også hyggeligt at være med.

Mange slags grøntsager

Klimaet er varmt og fugtigt. Derfor kan de dyrke jorden hele året. De dyrker mange slags grøntsager. Her er gulerødder, auberginer og grøn peber. De dyrker også masser af løg, bønner og kassava. Det er en rodfrugt, som de spiser meget.

Men så rejser Kara sig og tager Kule i hånden, og de to kommer ned til Biira ved flodbredden.

Biira skynder sig at kigge væk og lade, som om hun ikke har set leoparden. Det er det, hendes bedstefar siger, man skal gøre. Man må aldrig vise leoparden, at man har set den. Heller ikke, selvom den er helt tæt på.

Biiras hjerte hamrer så hårdt, at hun kan høre lyden i ørerne. Det lyder som floden. Brusende. Voldsomt.

Hun rækker ud efter sin søsters hånd, og et øjeblik kigger de to hinanden dybt ind i øjnene. Det er et mærkeligt øjeblik. Som om de taler sammen uden ord.

Har Kara mon også set leoparden? Og er det dyrets spidse tænder eller den usikre bro, der gør hendes øjne så store og bange?

Biira knuger hårdt om Karas hånd, og sammen bevæger de sig ganske langsomt ud over den hvirvlende strøm. Kule er lige bag dem.

Biira ved det, allerede inden det sker. En lille knagen i brædderne. Et par sten, der rasler ned i vandet. Så begynder broen at skride. Hun vil skribe, men hendes hals snører sig sammen, og hendes frie hånd griber desperat efter noget at holde fast i. Den anden hånd knuger Karas.

I næste øjeblik forsvinder brædderne under hendes fødder, og hun styrter dybt ned i det iskolde vand.

Den skønne vanilje er penge værd

De her grønne stængler er ægte vanilje. Det kan man nemlig dyrke i Uganda. Stænglerne skal høstes og tørres, til de er helt brune. Vanilje er meget dyrt og bliver mest solgt til andre lande. Bønderne dyrker ofte vanilje og kaffe-buske sammen. Vanilje kan ikke lide for stærk sol, og kaffe-buskene giver god skygge.

De fine kaffe-bær

I Uganda er vejret perfekt til at dyrke kaffe. Inden i bærrene sidder der bønner. De skal tørres og ristes brune. Folk i Uganda sælger det meste af kaffen til andre lande. De drikker sjældent selv kaffe. Men nogle tygger på kaffe-bærrene. Det giver energi.

Rivende strøm

Først har Biira ingen fornemmelse af, hvad der er op eller ned. Hun hvirvler rundt nede under vandet og slår sin skulder hårdt mod en sten. Det rykker i den arm, som holder Karas hånd, og de er lige ved at blive revet væk fra hinanden. Men Biira holder fast af alle sine kræfter.

For sit indre blik ser hun med ét leoparden. Dens store, røde gab, de spidse tænder. Er det et godt eller dårligt tegn? Vil leoparden passe på dem, som den passede på bedstefars bror? Er der en redning, eller vil hun drukne her i den rivende strøm?

Hun sparker vildt med benene og den frie arm. Så får hun hovedet op over vandet og gisper efter luft. Hendes arm rammer en stor, flad sten ude midt i strømmen, og hun kaster sin krop ind over den. Hun kæmper for at komme op på stenen, mens hun samtidig trækker Kara til sig.

Kara hoster og kravler rystende op på den store sten.

Biira ser sig om efter Kule, men vandet er bare fuldt af brusende skum og strøm-hvirvler. Han er væk.

Et frygteligt øjeblik er hun bange for, at Kule er druknet. At han har slået sit hoved og er suget ned af strømmen.

Så hører hun de andre råbe og pege ovre fra den modsatte bred. Hun får øje på Kule lidt længere ude i floden. Han kæmper for at komme op på en sten, men han er hele tiden ved at blive revet med af strømmen.

Biira kaster et hurtigt blik på Kara, som er krøbet sammen længst inde på den store sten. Hun er i sikkerhed.

Uden at tænke mere over det, begynder Biira at balancere fra sten til sten med sit våde tøj slaskende om benene. Det her kan hun godt, siger hun til sig selv. Hun klatrer i træer hver eneste dag. Hun mister aldrig balancen.

Et øjeblik efter er hun helt ovre ved det sted, hvor Kule stadig kæmper mod den rivende strøm. Hun læner sig forsigtigt ud over vandet og strækker hånden frem.

"Tag min hånd!" råber hun.

Kule griber fat om hendes hånd, og hun trækker ham hen mod sig og op af vandet, så de står tæt sammen på stenene. De hopper fra sten til sten tilbage til det sted, hvor Kara sidder. Kule støtter sine hænder mod knæene, mens han hoster vand op. Han ryster over hele kroppen. Kara lægger

Mange små broer

Folk bygger selv små broer eller lægger træ-stammer over floder og vandløb her i bjergene. De fleste broer holder kun i den del af året, hvor vandet er lavt. Når der kommer meget vand, bliver broerne skyllet væk. Så må man starte forfra.

Børnene henter vand

I bjergene er der også en masse små bække og vandløb. Det er børnenes job at gå hen og hente frisk vand i plastik-dunke. Det bruger familien til at drikke og lave mad og vaske op. Heldigvis er der næsten altid en bæk ganske tæt på.

armene omkring ham, og Biira ville ønske, hun turde gøre det samme. De klarede det. Ingen af dem blev ført med af strømmen.

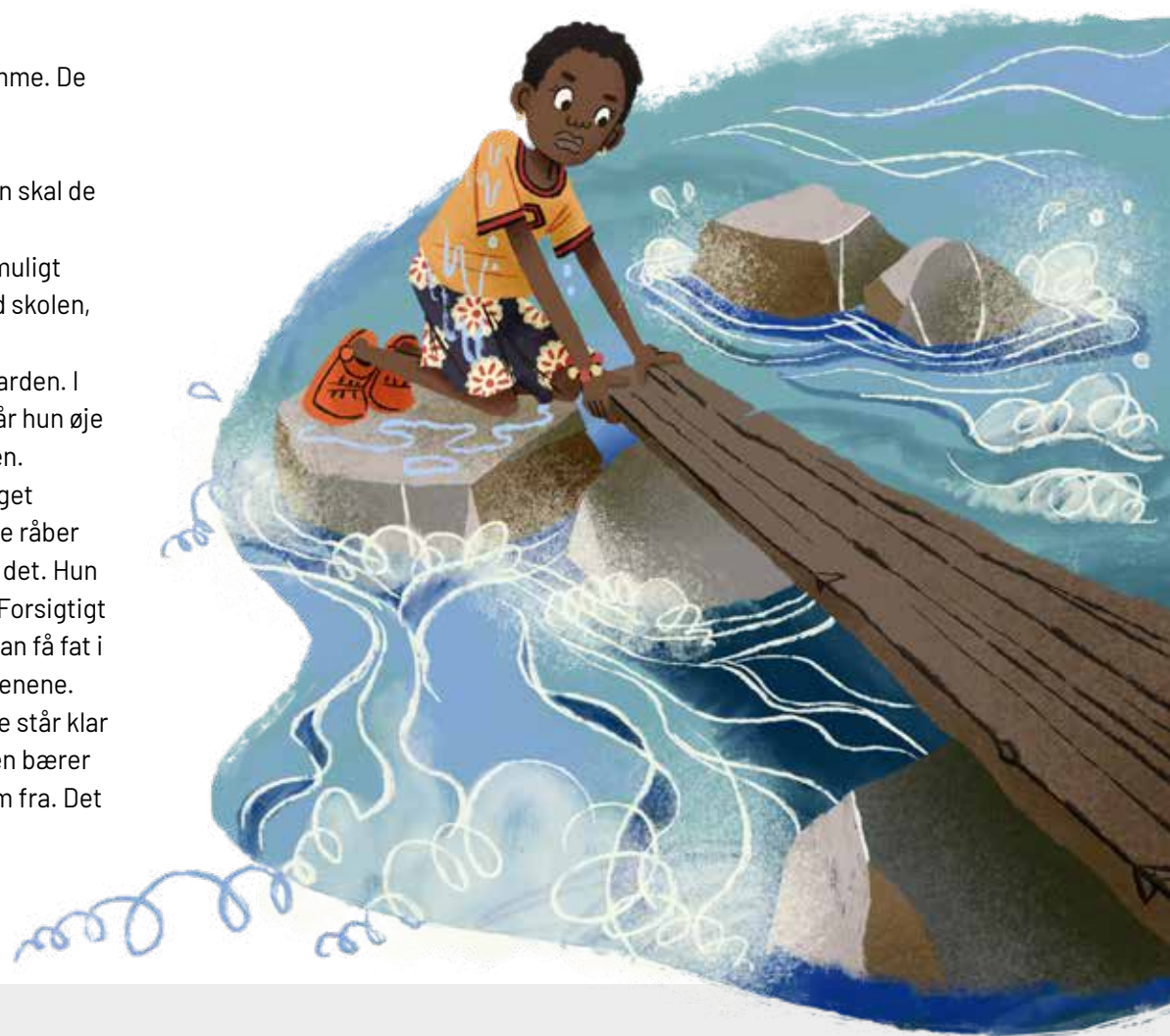
Men hvad nu? De sidder på en stor sten ude midt i floden. Hvordan skal de komme ind til bredden igen?

Der er langt over til den bred, hvor de andre står. Der kan de umuligt komme over. Men der er ikke så langt tilbage til den bredovre ved skolen, som de kom fra.

Biira tvinger sig selv til ikke at kigge over mod træet med leoparden. I stedet spejder hun op og ned ad floden, og et lille stykke derfra får hun øje på et langt bræt fra broen, som er blevet fanget mellem nogle sten.

Vil det virke? Eller er det for farligt? Biira føler ikke, hun har noget valg. Endnu en gang balancerer hun ud på de glatte sten. De andre råber advarende til hende inde fra bredden. Men hun ved, hun kan gøre det. Hun fortsætter fra sten til sten, til hun er næsten henne ved brættet. Forsigtigt sætter hun sig ned på hug og strækker sig så langt frem, at hun kan få fat i den ene ende af det. Så trækker hun det til sig og får det op på stenene.

Da hun vender sig om med brættet i hænderne, ser hun, at Kule står klar til at tage imod det. Han har forstået, hvad det er, hun vil. Sammen bærer de brættet hen til de sten, som ligger tættest på den bred, de kom fra. Det er lige præcis så langt, at det kan nå helt ind til bredden.

Bambus holder på jorden

Folk dyrker bambus langs flodens bredder. Bambus har nemlig meget store og stærke rødder. Derfor holder de godt fast på jorden, når der bliver oversvømmelse. På den måde undgår man, at floderne skyller jorden med sig.

Flotte ting af bambus

Man kan bruge bambus til at lave mange ting. De tykke stængler er meget stærke. Man kan lave krus og bygge møbler af dem. Man kan også skære bambus i helt tynde strimler. Dem kan man bruge til at flette kurve og tasker med.

Nilen er den længste flod

Nilen er den længste flod i verden. Den starter i Uganda, og den ender i Egypten over 6.000 kilometer væk.

Noget af vandet fra bjergene i Uganda ender i Nilen. Vandet starter i små bjerg-floder og samles til større floder, der løber ned ad bjergene og videre gennem landet.

Undervejs på Nilens vej mod havet passerer den nogle kæmpe vandfald.

De hjælper hinanden med at få brættet til at ligge sikkert mellem nogle store sten. Kule bøjer sig ned og mærker, om det ligger godt.

Så ser han op og møder Biiras blik. Hans øjne er alvorlige.

“Det virker, som om det bliver liggende,” siger han. “Men det er bare ét eneste bræt. Tror du, vi kan gå på det?”

Biira ser på det tynde bræt lige over flodens brusende vand. Hun forstår godt, hvad Kule mener. Det ser farligt ud. Men hun ved, at hun kan. Hun retter sig op og træder ud på brættet med lette skridt. Hvis hun falder nu, går det helt galt. Men hun skubber tanken fra sig, fokuserer sig på brættet og begynder at gå. Efter nogle få skridt er hun i sikkerhed inde på bredden.

“Vent lidt!” råber hun ud til Kule.

Så løber hun ind mellem træerne og finder en lang gren. Hun træder helt ned til vandet og rækker grenen så langt over mod Kule, som hun kan nå. Og han forstår med det samme, hvad han skal gøre.

Det tynde bræt kan kun bære én person ad gangen. Men Kule hjælper Kara ud på det og holder hendes hånd, indtil hun kan nå Biiras gren. Den

støtter hun sig til, mens hun går det sidste stykke, og et øjeblik efter er hun sikkert inde på bredden. Hun kaster sig i Biiras arme, og Biira kan mærke hendes hjerte hamre hårdt under det våde tøj. Så vikler hun sig fri og rækker den lange gren ud over vandet igen.

Kule skal kun gå ganske få skridt for at nå grenen, men han er ikke så vant til at balancere og klatre i træer, som Biira er. Hun kan se på hans øjne, at han er bange, og da han et øjeblik vakler, tør hun næsten ikke kigge. Men så tager han et par hurtige skridt frem og griber fat i grenen. Nu kan det ikke gå helt galt. Hvis han falder i vandet nu, kan Biira trække ham op.

Efter endnu et par skridt træder Kule endelig ind på bredden. Han ser på hende, og hele hans ansigt lyser op i et stort smil. I et øjeblik, som enten er meget langt eller meget kort, føler Biira det, som om hun og Kule er de eneste to mennesker i hele verden.

Så hører hun jublen ovre fra den modsatte flodbred, og sammen med Kara og Kule rækker hun armene i vejret og opfører en fjollet lille dans.

De klarede den!

Flotte og farlige flodheste

Flodheste lever i flokke. Om dagen er de for det meste ude i vandet i en flod eller en sø. De kommer op på land for at græsse, når solen går ned. Flodheste ser fredelige ud, men de kan være meget farlige, når de føler sig truet. Så angriber de. De har et kæmpe gab og meget stærke kæber.

Den smarte næsehorns-fugl

Næsehorns-fuglen har et langt, buet næb. Det ligner et horn. Hunnen laver en rede i et hul i et stort træ. Når de skal have unger, lukker hannen indgangen til reden. Han laver en mur af ler. Så er æggene beskyttet. Hannen fodrer hunnen og ungerne gennem et lille hul i muren.

KAPITEL 6

Vandring i natten

Det er dejligt at være i land igen, men Biira ved godt, at de har et problem: De er tilbage på den forkerte side af floden. De står igen på den side af floden, hvor skolen ligger. Ikke den side af floden, hvor landsbyen ligger.

De kan kun komme hjem ved at gå den lange omvej op langs med floden til den sikre bro. Men det vil tage dem et par timer at gå så langt. De kan umuligt nå det, inden mørket falder på. Og de kender slet ikke skoven og stierne på denne side af floden.

Biira tænker på sin mor og på, at hun og Kara plejer at hjælpe med at samle brænde og hente vand, når de kommer hjem fra skole. Det kan de ikke nå i dag. Hun skutter sig lidt i sit våde tøj. Det er ikke så rart at tænke på, at de måske går rundt i en fremmed skov, når det bliver nat.

Kule råber over til de andre og aftaler med Gedion, at han skal løbe i forvejen og give besked til deres familier om, hvad der er sket.

Så begynder Biira og Kule og Kara den lange tur gennem skoven hen mod den sikre bro.

De kender ikke denne del af skoven særlig godt, så de er enige om at blive tæt på floden. For hvis de farer vild, tør Biira ikke tænke på, hvordan det skal gå. Natten er kulsort her i skoven. Man kan ikke se en hånd for sig.

De sjældne gorillaer

I Ugandas bjerge lever de store gorillaer. Der er kun 1.000 tilbage i hele verden. De lever i små familier. Flokken ledes af en stor han med sølv-grå pels på ryggen. Nogle gange brøler han og slår sig på brystet. Så ved andre gorillaer, at her bor hans familie.

Ungerne kan også klatre

Gorillaer kan godt klatre i træer, også de små unger. Men for det meste er de nede på jorden. De laver en rede af blade og grene på jorden, når de skal sove. Om dagen bruger de meget tid på at finde mad. De spiser mest planter.

Den tætte skov

Der er tæt skov mange steder i Ugandas bakker og bjerge. I de skove er der ikke mange stier. Derfor skal man kende området rigtig godt for at kunne finde vej. Om natten bliver der helt mørkt. Tidligt om morgenen er der en tyk tåge i skoven.

Det går langsomt. Det er svært at finde ud af, hvilke stier de skal følge for ikke at komme for langt væk fra floden. Nogle stier er tilgroede, nogle ender blindt, og nogle drejer væk fra vandet, så de er nødt til at gå tilbage.

Men Kule fortæller om sin familie og om en hund, der lige har fået hvalpe, og om den fodboldkamp, han spillede i søndags sammen med de andre drenge fra landsbyen. Han spørger dem også ud om deres søskende og fætre og kusiner. Han kender de fleste af dem fra skolen og fra landsbyen.

Det er helt anderledes at følges med Kule, nu hvor ingen af de andre er der. De bare snakker og snakker, og de skiftes til at muntre Kara op, så hun kan klare den lange tur. Biira føler, at hun kan gå sådan i mange timer, bare hun og Kule og Kara sammen.

Kara fortæller om køkkenhaven, om sine blomster og sommerfuglene. Kule lytter alvorligt til alle hendes historier, og en gang imellem kigger han hen over hovedet på hende og fanger Biiras blik og smiler.

Da det begynder at blive mørkt, ændrer skovens lyde sig. **Cikaderne larmer.** De lyder anderledes her i skoven, end når man sidder hjemme ved hytten og hygger sig. Kara bliver stille. Hun er ved at være træt. Når Biira slipper hendes hånd, sækker hun bagud. De har gået i et par timer nu, og det er langt for Karas små ben. Men de kan ikke holde pause.

Tusmørket bliver hurtigt til kulsort mørke. Cikaderne bliver stille. Nu kommer der andre lyde inde fra mørket. Puslen i krattet. Lyde af dyr, der

Cikaderne larmer

Cikader er små insekter. De lever i mange lande sydpå, også i Ugandas bjerge. De laver en høj lyd ved at bevæge dele i deres bagkrop hurtigt imod hinanden. Man kalder det cikade-sang. Cikader synger især om aftenen. Det kan høres langt væk. De bruger sangen til at tale sammen med andre cikader.

De laver bolden selv

Drengene i landsbyerne spiller fodbold med en bold, de selv har lavet. De bruger plastik-posser, snor, og hvad de ellers kan finde. De har vænnet sig til at spille fodbold med bare fødder.

Piger spiller også bold

Pigerne i landsbyen synes også, det er sjovt at spille bold. De spiller ikke fodbold som drengene. Pigerne kan bedre lide at lave tricks med bolden eller at kaste bolden til hinanden. Det er en plastik-bold bedre til end en hjemme-lavet bold.

Leoparden med de skarpe tænder

Leoparden lever både på Ugandas savanne og i skovene oppe i bjergene. Den er meget stærk og kan løbe meget hurtigt. Den er også en mester i at klatre i træer.

Nogle gange fanger den en antilope. Leoparden trækker sit bytte op i et træ. Så kan den spise af det i ro og mag. De andre rovdyr kan ikke få fat på det.

bevæger sig. De **store, sorte fugle** udstøder deres uhyggelige skrig. Biira har altid hadet de skrig. Hun synes, det lyder som hekse. Men hun plejer at ligge trygt i sin seng, når hun hører dem. Nu er det noget helt andet.

Kule siger heller ikke mere. Ligesom Biira går han rask til og forsøger at lade, som om han er ligeglad med lydene. Men Biira er sikker på, at han er lige så urolig, som hun er. Og han ved ikke en gang noget om leoparden.

For sit indre blik ser Biira igen og igen dens store gab med de lange, spidse tænder. Hun spekulerer på, om den er derinde i mørket et sted. Om den følger dem, smidigt og lydløst. Om den forstår, at de er i problemer. At det ikke er meningen, at de skal gå her i mørket, tre børn helt alene.

Hun tager et fast greb i Karas hånd og trækker hende med sig, så hun ikke sækker bagud. Til sidst må hun næsten slæbe hende efter sig. Hun standser et øjeblik og tænker sig om. Så løfter hun Kara op og bærer hende på ryggen, sådan som hun gjorde, da Kara var lille. Lidt senere tager Kule over, og Kara putter sit ansigt ind til hans nakke og gaber.

Når stien svinger tæt ned mod vandet, kan de se himlen og stjernerne. Det er lettere at følge stien i det blege lys fra månen, men Biira synes, at det gør skyggerne endnu mere uhyggelige. Hun bliver også ved med at have en følelse af, at noget bevæger sig sammen med dem inde i mørket.

At der er øjne, der følger dem.

Store, sorte fugle

Biira hører hører nogle helt særlige fugle, som der lever mange af i Ugandas bjerge. De hedder Hadada Ibis. De er meget flotte. De er lige så høje som et spisebord. De er mørke-grå og har grønne eller røde vinger. Sent om aftenen flyver de hjem til reden. Så kan man høre deres kald. Det er enormt højt og lyder lidt som et skrig.

Tid til at lege

Børnene har fri fra skole lørdag og søndag. De hjælper familien med at hente vand og brænde. De hjælper også med at passe husdyrene. Men de har også tid til at lege. Drengen her gider ikke at spille fodbold. Han vil hellere øve sig i at gå på hænder.

Pigerne hopper højt

I det lange frikvarter skynder børnene sig at spise deres mad. Bagefter løber de ud på en stor græs-eng lige ved siden af skolen. De leger fange-leg og spiller bold. Mange af pigerne elsker at sjipte.

En gave til leoparden

Da de endelig kan skimte broen i det fjerne, kan de se et ganske lille lys, der skinner derhenne. Biira ved ikke, om hun skal blive glad eller bange. Det må være en **solcelle-lampe**, men sådan en har hendes familie ikke. De er ret dyre. Så det må være en fremmed, der står på broen og lyser ud i mørket.

Men kort tid efter dukker hendes bedstefars ansigt op i lyset, og Biira bliver så glad, at hun må bide sig i læben for ikke at komme til at græde. Han må have lånt en lampe og er kommet for møde dem.

“Bedstefar!” råber hun.

“Biira? Kara? Er det jer?”

Kara hopper ned fra Kules ryg og løber det sidste stykke hen til bedstefar. Hun kaster sig så voldsomt i hans arme, at han begynder at le.

Så følges de ad i lyset fra lampen. Biira og Kule fortæller i munden på hinanden om broen, der forsvandt under deres fødder.

Det er rart og trygt at gå sammen med bedstefar. Ingen kender skoven og stierne så godt som han. Pludselig er mørket heller ikke så farligt.

Snart nærmer de sig landsbyen, og Kules storebror kommer gående imod dem med en lygte i hånden.

Solcelle-lampe

På landet og i bjergene har mange folk ikke el i huset eller i landsbyen. Batterier er dyre at købe. I stedet bruger de små solceller. Solcellerne laver solens lys om til el. Så kan man oplade telefoner, små lamper og små radioer.

Det føles mærkeligt bare at vinke farvel til Kule og sige “vi ses i morgen” – efter alt det, de har været igennem. Han har det vist på samme måde. Han ser ud, som om han skal til at sige noget mere. Men så vender han sig om og drejer op ad stien til deres del af landsbyen sammen med sin storebror.

“Bedstefar?” siger Biira, da de nærmer sig deres egne hytter, og det føles sikkert nok til, at hun tør tale om det. “Jeg så leoparden.”

“Hvor?” Bedstefar kigger opmærksomt på hende.

Mursten af ler

De fleste huse i landsbyen er bygget af mursten. Folk laver deres egne mursten af ler. Først kommer de ler i en form. Bagefter skal murstenene ligge til tørre. Til sidst bliver de brændt. Det gør murstenene helt hårde. De store drenge hjælper til.

Børn passer børn

I Uganda får kvinder cirka fem børn hver. I bjergene er der ikke børnehaver som i Danmark. Derfor er det normalt, at børnene i familien passer deres små søskende, når forældrene har travlt med noget andet.

“Nede ved floden. Jeg skyndte mig at kigge væk, sådan som du har sagt, at man skal gøre.”

“Godt,” siger bedstefar og lægger en hånd på Biiras nakke.

“Jeg ved ikke, om den fulgte efter os,” tilføjer Biira.

“Det gjorde den,” kommer det pludselig fra Kara.

“Så du den også?” udbryder Biira.

“Selvfølgelig,” siger Kara. “Og ved du hvad, bedstefar? Den passede på os hele vejen hjem gennem skoven. Ligesom den gjorde med din storebror. Jeg kunne se dens øjne i mørket.”

Da de lidt efter træder ind på gårdspladsen, standser Kara op.

“Bedstefar?” siger hun. “Synes du ikke, vi skal give leoparden en gave, fordi den passede på os?”

Det, synes bedstefar, er en god idé. Sammen med Kara vælger han en stor hanekylling, som han knækker nakken på og hænger op i et træ tæt på deres hytter.

“Tror du ikke, mor bliver sur over, at du giver en hel kylling til leoparden?” spørger Biira.

“Det er sådan, man gør,” siger bedstefar. “Ellers tager den bare selv noget at spise. Og jeg tror hellere, at jeres mor vil have sine piger sikkert hjem, end hun vil have kyllinge-gryde på lørdag.”

Men da deres mor kommer løbende og giver dem begge to et stort kram, er der alligevel ingen af dem, der fortæller hende om leoparden. Mens de spiser, fortæller Kara med store øjne om floden og om, hvordan Biira reddede dem alle tre i land. Men ikke et ord om leoparden.

“Man skal jo ikke snakke om leoparder,” hvisker Kara, da Biira lidt efter trækker myggenettet sammen om deres seng. “Så kommer de. Det siger bedstefar.”

De putter sig ind til hinanden under tæppet, dejligt trygge og mætte. Biira er enig. De behøver ikke fortælle deres mor om leoparden lige nu. Hun har nok at tænke på.

Som for eksempel, at deres far stadig ikke er kommet hjem.

Brænde til bålet

De voksne sørger for, at der er brænde til bålet hver dag. Der skal bruges meget brænde. Bålet bruges til at lave mad på. Det bruges også som lys om aftenen, når det bliver mørkt. Det er børnenes opgave at gå ud og finde grene og kviste.

Hvem tager opvasken?

Tallerkener, kopper og skåle er enten lavet af plastik eller metal. Det går ikke så nemt i stykker og kan holde længe. Det er pigernes opgave at vaske op efter maden. De hører musik på en lille radio imens.

KAPITEL 8

To skrivehæfter

Næste morgen skal Biira og Kara ekstra tidligt af sted. De er nødt til at gå den lange omvej over den sikre bro. Og selvom det selvfølgelig går hurtigere i dagslys, vil det sikkert tage dem et par timer at komme i skole. Biira og Kule har aftalt, at broen skal være deres mødested, indtil der bliver lavet en ny bro nede ved skolen.

Det første Biira ser, da hun og Kara nærmer sig broen, er Kule. Han står og kigger i deres retning. Så snart han får øje på dem, lyser hans ansigt op i et stort smil.

På vejen vil Masika og Thembo og Gedion høre alt om det, der skete, da broen styrtede i vandet.

”Hvor var det godt, I havde Kule med,” siger Masika.

Kule smiler lidt og ser ned på Kara, som går og holder hans hånd.

”Det var jo faktisk Biira, der reddede os ind på land igen,” siger han. ”Ikke, Kara?”

”Jo,” siger Kara. ”For Biira er virkelig modig.”

Biira forsøger at skjule sit smil, men hun kan mærke, at hun bliver varm i kinderne.

”Det har hun nok fra jeres far,” kommer det så fra Masika. ”Han er vist heller ikke bange af sig.”

Søde sukkerrør

Man kan godt få tygge-gummi og chokolade i Uganda. Men her i landsbyen er det sjældent, at børnene spiser slik. Til gengæld kan de godt lide at tygge på sukker-rør. Når man tygger på sukker-rørene, kommer der en sød saft ud af dem.

De laver legetøj selv

Børnene har ikke ret meget legetøj. Men de er gode til at lave noget selv. Drengen her har lavet et hjul af en skive pap. Der er et hul i midten af hjulet med en snor i. Hjulet drejer rundt, når han trækker i begge ender af snoren samtidig.

Små træer skal passes

I Uganda er meget skov blevet fældet for at give plads til marker og huse.

Nu er de begyndt at plante en masse nye træer i bjergene.

Først skal man så de nye træer med et lille frø. Så skal de passes og plejes, indtil de bliver til små træer. Til sidst er de klar til at blive plantet i bjergene.

“Hvad mener du med det?” spørger Biira vredt. Hun er sikker på, at Masika igen prøver at antyde noget dårligt om deres far.

“Ikke noget,” siger Masika og sender hende et uskyldigt blik. “Slap dog af!”

Og så løber hun lidt i forvejen og går ved siden af Gedion i stedet for.

Biira skæver til Kule. Forstod han mon Masikas antydninger?

Men det virker ikke, som om Kule har lagt mærke til noget. Han går og snakker med Kara, som peger på nogle af de ting, de kom forbi i går aftes.

“Her kom vi til at gå ned ad den forkerte sti,” siger hun.

“Ja, og der står den træstub, som du syntes lignede et menneske,” siger Kule.

Kara griner. I dagslys er det let at se, at det bare er en træstub. Men i mørket var hele skoven ligesom forvandlet.

Lidt efter giver Biira slip på sin vrede og går med på Karas og Kules leg: At finde så mange ting som muligt, som de så på turen i går. Det får vejen til skole til at føles kort, selvom den er næsten dobbelt så lang, som den plejer.

Da de kommer ud fra skolen den eftermiddag, udstøder Kara pludselig et hyl og løber af sted. Biira bliver helt forskrækket, men så ser hun hvorfor: Henne ved indgangen står deres far og venter på dem!

Marked om torsdagen

Hver torsdag er der et lille marked i landsbyen. Her kan man købe mad-olie, sæbe, sandaler og andre nødvendige ting. Alle kommer hen på markedet for at købe eller sælge ting. De kommer også for at mødes og tale med venner og familie.

Små sprøde snacks

På markedet kan man også købe lidt at spise. I en af de små boder sælger de snacks. Der er banan-kager. Der er også forskellige grøntsager, som er vendt i mel og stegt i olie. De er helt sprøde.

Kara kaster sig i armene på ham, og Biira er så lettet over at se ham, at hun har lyst til at gøre det samme.

”Hvor har du været henne?” spørger Kara.

”Jeg har været til samtale og har fået et arbejde,” siger han og sender Biira et smil, der får al hendes uro til at forsvinde.

Nu kan hun slet ikke forstå, at hun var bange for, at hendes far skulle fælde træer ulovligt. Sådan er hendes far jo ikke. Det var bare alle Masikas antydninger, der satte dumme tanker i gang.

De andre børn har samlet sig om Biiras og Karas far, og nu kommer Miss Kihinga også hen og hilser på ham.

Han fortæller, at han skal være med til at plante små nye træer i de områder af skoven, hvor der er fældet ulovligt. Det er et nyt projekt, som også hænger sammen med, at skolen skal til at lave spirer. Biira smiler. Hun kan ikke lade være med lige at sende Masika et blik.

”Det er vigtigt, at der er træer og planter, der holder på jorden,” forklarer Biiras far til børnene – men det har de jo lige hørt om i klassen.” Jeg har hørt, at der var en hel bro, der styrtede i floden i går efter et jordskred. Og der var endda nogle børn, der var ved at gå over den.”

”Det var os!” råber Kara.

Og så fortæller børnene i munden på hinanden, hvordan Biira og Kara og Kule faldt i vandet. Og at det var Biira, der reddede dem ind på land igen.

”Hold da op,” siger deres far imponeret.

Så rækker han hånden ned i den pose, han har med, og tager to flotte, nye **skrivehæfter** op. Biira får et med Ronaldo på forsiden, og Kara får et med Messi. Han har også købt nye blyanter.

Biira føler sig helt lykkelig, da hun og Kara og de andre børn følges med hendes far ud fra skolen.

”Vi er nødt til at gå op til den anden bro,” siger Gedion, men Biiras far ryster på hovedet.

”Der er allerede lagt nogle træstammer over floden her nede ved skolen,” siger han.

Kara går med deres far i hånden og fortæller ham om alt, hvad hun har oplevet, mens han var væk. Biira lader sig sakke lidt bagud og går og kigger på dem, mens hun knuger sit nye skrivehæfte i hånden. Så kommer Kule op på siden af hende. Da de lidt efter træder ud på de tykke træstammer, der er lagt over floden, griber han ud efter Biiras hånd.

Skrivehæfter

Skrivehæfter er vigtige for børn i Uganda. Hver elev har sine egne hæfter. Der er ofte billede af fodboldspillere eller noget andet flot på forsiden. I hæfterne løser de opgaver, tegner og øver sig i at skrive. Forældre skal selv betale for skrivehæfter og for blyanter.

Drengen, der ville vide, om han var dum

En potte-mager og hans kone havde en lille søn. De elskede ham, men han var ikke som andre børn. Han sad altid for sig selv og tænkte.

En dag spurgte hans mor en klog mand:

“Hvorfor sidder min søn altid bare og tænker?”

“Enten er han meget dum, eller også er han meget klog,” sagde den kloge mand.

Det hørte drengen. Han blev ked af det og løb ud i skoven.

Ude i skoven mødte han en antilope.

“Hvad laver du her helt alene?” sagde den.

“Jeg er ked af det,” sagde drengen. “For jeg ved ikke, om jeg er dum eller klog.”

“Spiser du god mad?” sagde antilopen.

“Ja,” sagde drengen. “Min mor laver mad hver dag.”

“Siger du så tak?” spurgte antilopen.

“Nej, det har jeg aldrig tænkt på,” sagde drengen.

“Så er du sikkert dum,” sagde antilopen. “For kloge folk siger tak for alt, hvad de får.”

Og så gik den. Og drengen havde det endnu værre end før.

Lidt efter kom en elefant forbi.

“Hvad laver du her helt alene?” sagde den.

“Jeg er ked af det,” sagde drengen. “For jeg ved ikke, om jeg er dum eller klog.”

“Hvad arbejder du med?” spurgte elefanten.

“Jeg arbejder aldrig,” sagde drengen. “Jeg sidder bare og tænker.”

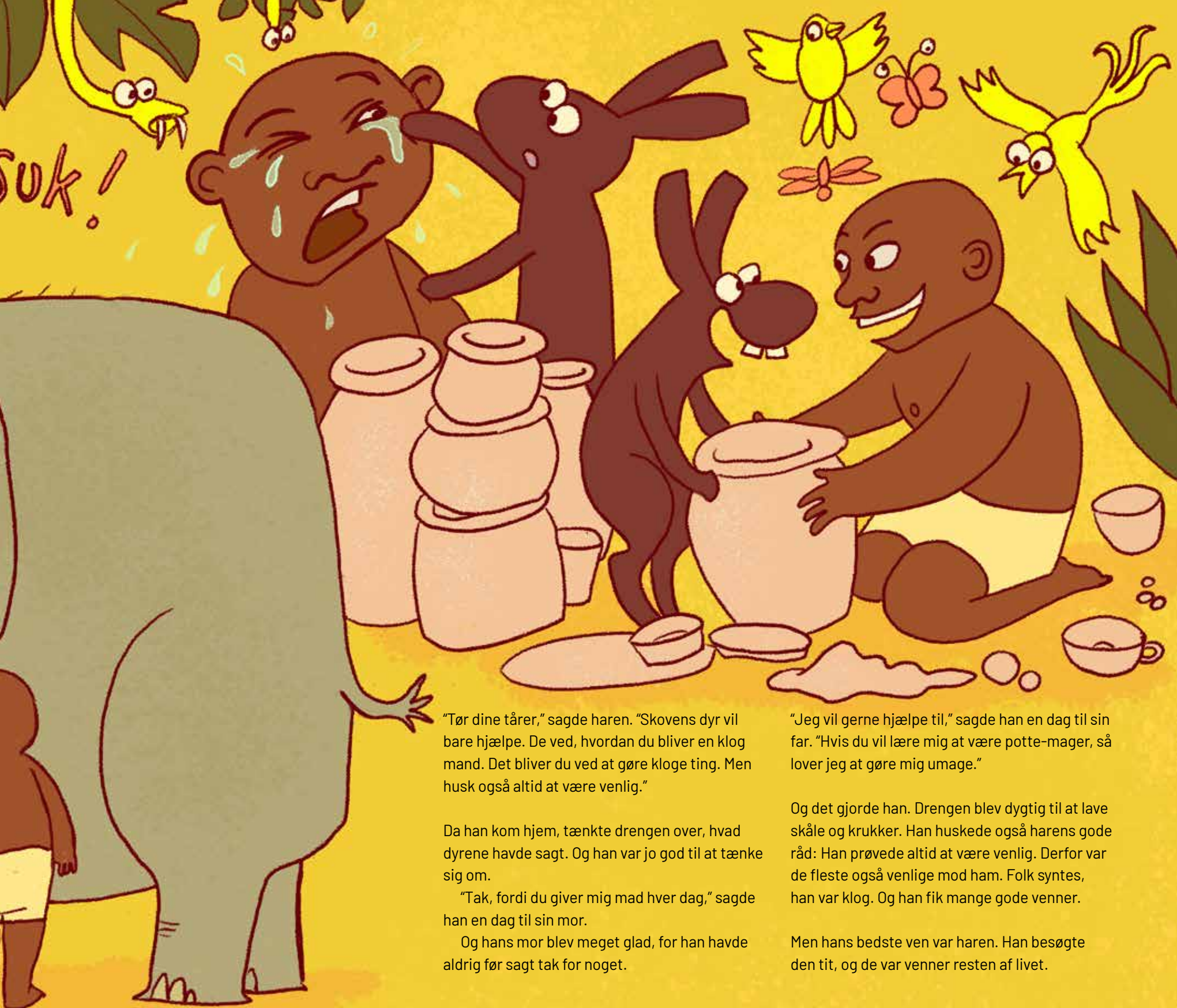
“Så er du sikkert dum,” sagde elefanten. “For kloge folk arbejder og gør nytte.”

Og så gik den. Drengen begyndte at græde.

Da kom en lille hare hen til ham.

“Min ven, hvorfor græder du?” sagde den.

Og drengen fortalte, hvad de andre dyr havde sagt.

"Tør dine tårer," sagde haren. "Skovens dyr vil bare hjælpe. De ved, hvordan du bliver en klog mand. Det bliver du ved at gøre kloge ting. Men husk også altid at være venlig."

Da han kom hjem, tænkte drengen over, hvad dyrene havde sagt. Og han var jo god til at tænke sig om.

"Tak, fordi du giver mig mad hver dag," sagde han en dag til sin mor.

Og hans mor blev meget glad, for han havde aldrig før sagt tak for noget.

"Jeg vil gerne hjælpe til," sagde han en dag til sin far. "Hvis du vil lære mig at være potte-mager, så lover jeg at gøre mig umage."

Og det gjorde han. Drengen blev dygtig til at lave skåle og krukker. Han huskede også harens gode råd: Han prøvede altid at være venlig. Derfor var de fleste også venlige mod ham. Folk syntes, han var klog. Og han fik mange gode venner.

Men hans bedste ven var haren. Han besøgte den tit, og de var venner resten af livet.

Hvor? or flagermusen flyver om natten

Trolldmanden Gulu var konge oppe i Skyernes Rige. Han ville gerne vise, hvor rig og mægtig han var.

“Jeg vil holde en stor fest,” sagde han. “Og alle gæster får en fin gave.”

Han sendte dyr ud med invitationer til festen. Først kaldte Gulu på duen.

“Du skal flyve ud og invitere månen,” sagde han.

“Jeg gør det med det samme!” sagde duen. Så kaldte Gulu på flagermusen.

“Du skal flyve ud og invitere solen,” sagde han. Men flagermusen var lidt træt.

“Der sker nok ikke noget ved, at jeg tager en lille lur først,” sagde han til sig selv.

Da han vågnede, fløj han ikke den lige vej til solen. Hver gang han så noget sjovt, fløj han ned for at kigge på det. Og han legede og glemte alt om, hvor han var på vej hen.

Da alle andre gæster var kommet til festen, havde solen stadig ikke vist sig.

“Det forstår jeg ikke,” sagde Gulu. “Vil solen ikke komme til min fest?”

Han kaldte på flagermusen for at høre, hvad solen havde sagt. Men flagermusen var der ikke. Så kaldte Gulu på duen.

“Flyv ud til solen, og spørg, hvorfor den ikke er kommet,” sagde Gulu.

“Jeg gør det med det samme!” sagde duen.

Da solen hørte, at der var fest, skyndte den sig at komme.

“Jeg sendte flagermusen ud med besked om festen,” sagde Gulu. “Hvor blev du af?”

“Jeg fik aldrig din besked,” sagde solen.

Det blev en dejlig fest, og Gulu gav sine gæster fine gaver.

Månen fik en kappe af sølv.

"Skin på jorden og lys for min datter Nambi, når hun går om natten," sagde Gulu. "Og alle på jorden vil elske dig og beundre din skønhed."

"Tak, store troldmand!" sagde månen.

Solen fik en kappe af guld.

"Skin på jorden om dagen og varm min datter Nambi," sagde Gulu. "Få planter til at gro, og alle på jorden vil elske dig for din varme."

"Tak, store troldmand," sagde solen.

Og den drog hjem med sin kappe af guld.

"Tænk, at jeg var tæt på at gå glip af festen," sagde solen til sig selv. "Det var flagermusens skyld. Hvis jeg ser ham igen, vil jeg slå ham ihjel!"

Det hørte flagermusen. Og siden den dag har han gemt sig for solen. Han kommer kun frem om natten. For han ved, at solen ikke glemmer den slags.

Kintu og bien

Den første mand i Uganda hed Kintu. Han boede alene med sin ko. Koen gav ham mælk hver dag.

En dag så Kintu en bi, som lå på ryggen. Den kunne ikke komme op. Kintu var en god mand, så han hjalp bien op.

"Tak," sagde bien. "Det vil jeg altid huske."

Kongen i Skyernes Rige var en stor troldmand, som hed Gulu. Gulus datter, Nambi, rutsjede en dag ned ad regnbuen. Hun landede i Uganda. Her mødte hun Kintu, og de to blev forelskede.

"Far, jeg vil gerne gifte mig med Kintu," sagde Nambi, da hun kom hjem.

Men Gulu mente ikke, at Kintu var klog nok.

"Jeg vil sætte ham på en prøve," sagde Gulu. "Så får vi se."

Og om natten, mens Kintu sov, stjal Gulu hans ko.

Da Kintu vågnede, så han, at koen var væk. Han vidste ikke, hvad han skulle gøre. Så kom den bi, han havde hjulpet.

"Du hjalp mig, nu vil jeg hjælpe dig," sagde bien. "Følg mig, så skal jeg vise dig vej til Skyernes Rige."

Gulu blev meget overrasket, da Kintu kom for at få sin ko igen.

"Hvordan fandt du ud af, hvem der stjal din ko, mens du sov?" sagde han. "Og hvordan fandt du vej til Skyernes Rige?"

Det ville Kintu ikke sige.

"Må jeg så gifte mig med Kintu?" spurgte Nambi.

"Jeg vil først sætte ham på en prøve mere,"
sagde Gulu. "Så får vi se."

Gulu pegede på alle sine køer.

"Hvis du kan finde din egen ko, får du både
koen og min datter med hjem til Uganda,"
sagde han.

Kintu så på de mange køer. Der var flere
tusinde. Hvordan skulle han finde sin egen?

Men bien sagde:

"Du hjalp mig, nu vil jeg hjælpe dig."

Og så fløj den ind mellem køerne. Den fandt
Kintus ko og landede på toppen af det ene
horn. Og Kintu så det og hentede sin ko.

"Det her er min ko," sagde han til Gulu.

"Du må være en stor troldmand," sagde Gulu.
"Du er klog nok til min datter."

Og sådan gik det til, at den første mand i
Uganda, Kintu, blev gift med Nambi. Og de var
meget lykkelige.

UGANDAS GRØNNE MÅNEBJERGE

En bjerg-kæde er en lang række af bjerge, som ligger tæt på hinanden. I Uganda har de en bjerg-kæde, der hedder Rwenzori.

Man kalder også bjergkæden for 'Månebjergene'. Navnet kommer fra gamle historier, der fortæller, at bjergene er så høje, at de går helt op til månen. Så høje er de nu ikke. Men de er høje nok til, at der er sne og is på toppen.

Derfor er der også meget vand. Og derfor er bjergene meget grønne. Der vokser masser af planter og træer. Det er i disse bjerge, at bogens historie foregår.

I Rwenzori-bjergene lever der mange forskellige dyr i skovene. Der er skov-elefanter, chimpanser og mange flotte sommerfugle. Der er også sjældne planter, som kun vokser her. Derfor har Uganda bestemt, at det er ulovligt at jage dyr og fælde træer her i bjergene.

Bjergene er meget vigtige for de folk, som bor i nærheden. Floderne, der løber ned fra bjergene, giver dem rent drikkevand og vand til at dyrke deres marker. Derfor har de fleste mad nok.

Is og sne på toppen

Det højeste bjerg i bjerg-kæden hedder Mount Stanley. Det er så højt, at der er meget koldt på toppen. Derfor ligger der sne og is på toppen hele året. Det kalder man en gletsjer. Når isen smelter, kommer der vand i floderne.

Desværre smelter isen hurtigt nu. Det er, fordi klimaet er blevet varmere. Hvis gletsjeren forsvinder, kommer der mindre vand i floderne.

Elefanter hader bier

Landmændene i Uganda synes, at elefanterne er meget irriterende. De tramper nemlig markerne ned, og de spiser deres grøntsager. Elefanter har næsten ingen fjender. Men de kan ikke lide bier.

Derfor sætter landmændene bi-stader rundt om deres marker. Så holder elefanterne sig væk. Samtidig laver bierne honning, som landmændene kan sælge. Det er ret smart!

1.000 slags sommerfugle

I Ugandas skove og bjerge kan man finde sommerfugle i alle regnbuens farver. Der er faktisk over 1.000 slags sommerfugle i landet.

De lever af saft fra frugter og nektar fra blomster. Sommerfugle er vigtige i naturen, fordi de hjælper med at bestøve blomster, når de samler nektar. For også at få lidt salt stikker de deres lille snabel i råddent kød og dyre-lorte.

Mange nye træer i bjergene

Træer er vigtige i bjergene. Deres rødder holder på jorden. Så skrider jorden ikke ned ad bjerget og ødelægger husene i landsbyerne. Desværre er rigtig mange træer blevet fældet i Uganda.

Folk har brug for dem til at bygge huse og lave bål med, så de kan lave varm mad. Men nu er folk i landsbyerne begyndt at plante nye træer. Det er godt for både natur, dyr og mennesker.

Skov-politiet passer på naturen

Uganda har en slags politi i skovene. De passer på alle de vilde dyr, så de kan leve i fred. De sørger for, at folk ikke kommer og jager dem.

De holder også øje med, om folk fælder træer ulovligt i bjergene. Skovpolitiet kan ikke være alle steder på én gang. Derfor har de kameraer på nogle af træerne. De har også en stor drone med et kamera på til at hjælpe sig.

Vand bliver til el

Floderne i bjergene giver vand til mennesker, dyr og planter. Vandet bruges til at drikke, til madlavning og til at vande markerne med, så der kan vokse mad. Floderne er også gode steder at vaske tøj. Vandet i floderne løber stærkt.

Den kraft, som vandet har, kan også bruges til at lave el med. Ved nogle af floderne ligger der et vand-kraftværk som det her, der laver el.

DET HELT VILDE DYRELIV I UGANDA

Der er mange spændende dyr i Uganda. Naturen i landet giver nemlig gode muligheder for mange slags dyr.

Uganda ligger lige ved ækvator. Det er en usynlig linje, der går rundt om Jorden. Lige præcis på midten af jord-kuglen.

Her er der varmt året rundt. Noget af året er der regntid, noget af året er der tørt. Det er et perfekt klima for dyrene.

Der er også både søer og floder, bjerge og flade savanner. Det giver mad og levesteder for mange slags dyr. I Uganda er der store kattedyr som løver og leoparder. Der er også elefanter og flodheste og mange slags antiloper. Og mange flotte fugle.

Desværre er mange af Ugandas dyr truede. Når skovene fældes, mister dyrene deres naturlige levesteder. Det kan føre til, at nogle arter risikerer at uddø.

Ulovlig jagt er også et problem. Det kalder man krybskytteri. Heldigvis har Uganda mange områder, som er beskyttede. Her er det forbudt at jage dyr og fælde træerne.

Et af de sjove dyr er vortesvinet, som du ser her. Det har fire store knolde i ansigtet. Det har også to lange stød-tænder. Dem bruger vortesvinet til at grave sig en dyb hule til at bo i. I hulen får vortesvinet sine unger. Her er de godt beskyttet mod rovdyr. Vortesvin lever på savannen og i skoven.

Den sære stork spiser det meste

Marabu-storken er en stor fugl og den er nem at genkende. Den er skaldet. Den har et langt næb og en hals, der hænger. Der er masser af marabu-storke på landet og i byerne. De spiser nemlig både fisk, døde dyr og madaffald.

Fuglene er en slags skraldemænd i naturen. De ses ofte tæt på mennesker. I byen holder de især til ved lossepladser, hvor de kan finde mad.

Hunløverne går på jagt

Løverne lever i flokke. En flok består af et par hanløver, flere hunløver og så deres unger.

Hanløverne er nemme at kende på deres store manker. Hunløverne er lidt mindre. Løver sover over 20 timer i døgnet. Men de er farlige, når de vågner. For det meste er det hunløverne, der jager. De jager ofte sammen. En flok af løver kan godt nedlægge store dyr som bøfler og giraffer.

Bøflens bedste ven

Bøfler er gode til at forsvare sig. De danner en ring om deres unger, hvis der er løver eller andre rovdyr i nærheden. De kan også gå til modangreb på rovdyrene. Bøflens største fjende er faktisk de bittesmå blodmider. De sidder i bøflens hud. De kan give sygdomme til bøflen. Men bøflen får hjælp af oksehakkeren. Det er en hvid fugl, der sætter sig på bøflernes ryg. Den spiser miderne.

Ugandas krybdyr

Der bor også mange slags krybdyr i Uganda. Både kæmpestore og bittesmå. Det mest kendte krybdyr i landet er Nilkrokodillen, der kan blive over 6 meter lang og kan veje et helt ton!

Men der bor også flere arter af slanger og mange arter af firben, kamæleoner og agamer. De ses både i skovene i bjergene, ved søerne og ude på savannen. De kan have meget flotte farver, som denne fyr her.

Elefanten spiser i 16 timer

Elefanterne er de største dyr, der lever i Uganda. De har store ører, som de bruger til at køle sig ned med. Den lange snabel bruger de til at drikke vand, plukke mad og sprøjte støv eller vand over sig selv med.

Elefanterne lever sammen i store flokke. De bevæger sig over store områder for at finde mad og vand. De spiser blade, græs, frugt og bark. De kan bruge op til 16 timer om dagen på at spise.

Den tålmodige fugl

En af de flotte fugle i Uganda er træsko-næbbet.

Næbbet er så stort og stærkt, at nogle synes, det ligner en træsko. Den bruger sit næb til at fange fisk, frøer og små krybdyr med. Derfor bor træsko-næbbet langs floderne og i våde sumpe. Når træsko-næbbet jager, står den helt, helt stille i vandet og kigger. Så opdager fiskene og frøerne den ikke. Den venter på, at de kommer så tæt på, at den kan snuppe dem.

BARN I SLUMBYEN

Kampala er hovedstaden i Uganda. Her bor der mere end fire millioner mennesker. Det er 10 gange så mange, som der bor i hele Aarhus. Men byen vokser sig hele tiden større, fordi mange flytter til byen for at finde et job.

Desværre er der ikke nok huse og lejligheder til alle de mennesker. Det betyder, at mange af de fattigste familier må flytte ind i Kampalas slumbyer.

I slumbyerne bor familierne i meget små huse og skure, som er lavet af blikplader, træ og plastik. Nogle af husene kan også være bygget af mursten. Det er billigt at bo her, men der er hverken toilet eller vandhane indenfor. Når det regner meget, kommer der vand på gulvet i de små skure. Det sker ofte.

At være barn i en slumby er meget anderledes end at være barn i Danmark. Børnene sidder næsten aldrig inde i de små, mørke huse om dagen. I stedet er de ude på gaden sammen med de andre børn. De skal også hjælpe til med at hente vand og andre ting derhjemme.

Sjov med gamle dæk

Børnene i slumbyen har ikke så meget at tage sig til. Familierne har ikke penge til ting som legetøj eller fodbolde. Men som alle andre børn kan de godt lide at have det sjovt med deres venner.

Heldigvis er de gode til selv at finde på noget. Nogle laver deres egne bolde af plastikposer. Andre løber om kap, mens de triller med gamle dæk. De finder dækkene rundt om i slumbyen.

Husene har ikke noget køkken

Husene i slumbyen er meget små. Ofte er der kun to små rum, hvor der skal være plads til en hel familie. Der er ikke køkkenet i husene.

Derfor sidder de ude foran huset og laver mad. De pakker maden ind i blade fra en banan-palme. Bagefter lægger de pakken ned i en gryde med kogende vand. Så bliver kødet og grøntsagerne helt møre og får lidt ekstra smag.

En rolex – Ugandas livret

Nogle folk tjener penge ved at have en bod på gaden, hvor de laver mad. Der er en særlig slags gade-mad, som folk i Uganda elsker at spise. De kalder det for en rolex.

En rolex er en omelet med tomat. Omeletten bliver rullet ind i en mad-pandekage. Den mætter godt og er hurtig at lave. En rolex koster 2000 ugandiske shillings. Det er fire danske kroner.

Gamle horn – og nye venner

I slumbyen er der en særlig skole. Her kan børn og unge lære at spille på trompet og andre slags horn. Nye instrumenter er meget dyre.

Skolen får brugte instrumenter i gave fra andre lande. Børnene får mange nye venner her på skolen, når de spiller sammen. De møder også nogle voksne, som kan hjælpe dem, hvis de har problemer derhjemme eller i skolen.

Plastik-affald kan bruges igen

I Kampalas slumbyer er det svært at finde et fast arbejde. Derfor må folk finde andre måder at tjene penge på. Nogle sælger mad og drikke på gaden. Nogle af børnene hjælper også til.

Nogle drenge samler plastik-affald på gaden og i floden. De kan sælge det gamle plastik. Hver eneste lille ekstra løn er vigtig for familien, så de kan betale for mad, tøj og skole.

Slumbyens grønne have

Lige midt i slumbyen har nogle unge lavet en dejlig grøn have. Her dyrker de grøntsager og krydderurter. De har også nogle høns.

På den måde får de selv og deres familier sund mad hver dag. De kan også tjene lidt penge ved at sælge noget af det, de dyrker.

Det er et stort arbejde at vande og passe haven hver dag. Men alle er gode til at hjælpe til.

VERDENSMÅLENE: ALLE ARBEJDER SAMMEN

Verdens lande har lavet en aftale med hinanden. De har aftalt, at verden skal blive et bedre sted at være for alle. Det har de aftalt i den forening af lande, der hedder FN.

Der er 17 vigtige mål

For at få gjort noget ved de vigtigste problemer har de lavet 17 mål. Dem skal alle lande hjælpe med til at nå. De skal nå så meget som muligt før år 2030. Denne store aftale kaldes for verdensmålene.

Her er nogle af de vigtige mål:

I fremtiden må der ikke længere være mennesker, som er meget fattige. Der skal være arbejde til alle. Ingen må gå sultne i seng. Alle børn i verden skal have en god skolegang. De skal også have lov at komme til læge eller på hospitalet, når de er syge.

Miljøet skal også blive renere, så både mennesker, dyr og planter kan leve godt.

De er også på vej i Uganda

I Uganda er de også i fuld gang med at arbejde på de mål, som er vigtigst i deres land. Blandt andet gør de meget for, at alle børn kan komme i skole, at der bliver færre fattige mennesker og at naturen har det godt. Danmark og Europa hjælper til med det arbejde.

Man skal ikke tale om leoparder. Så kommer de nemlig. Det siger Biiras bedstefar. Men lige nu spekulerer Biira mere på, hvor hendes far er henne. Han tog til byen for at sælge grøntsager, men han har været væk i dagevis nu, og ingen vil tale om det.

På vej til skole møder Biira og hendes lillesøster, Kara, de andre skolebørn fra landsbyen. Blandt andet Kule, drengen med det lysende smil. Og Masika, skolens mest populære pige. Men i dag er vejen pludselig dækket af et kæmpe jordskred. Jorden har også skubbet til den smalle bro, de skal over. Da broen styrter sammen og sender Biira og Kara og Kule ned i det iskolde vand, gør Biira alt, hvad hun kan for at redde dem. Hun får brug for sine evner til at klatre og balancere. Og for sit mod.

Alligevel ender de det helt forkerte sted. Kan de nu finde vej gennem en fremmed skov? Hvad så, når natten falder på? Hvad med den leopard, der opdagede dem – vil den beskytte dem eller gå til angreb? Og har Masika ret i sine tarvelige antydninger af, at Biira far har fældet træer ulovligt?

Bogen rummer desuden tre sjove fabler til de yngste læsere – og det hele er skrevet med inspiration fra Anne Sofie Hammers rejse til et frodigt hjørne af Uganda.

Anne Sofie Hammer er en af de seneste årtiers mest kendte og elskede børnebogsforfattere. Bedst kendt er nok bogserien 'Villads fra Valby'. Men hun har også skrevet en lang række andre både sjove og alvorlige bøger, blandt andet 'Paris Belinda Hansen', 'Jeg tæller mine skridt' og den prisbelønnede 'Vi ses, Pellerøv'. Senest har hun haft stor succes med den humoristiske serie om 'Mig & Mille'.

Sammen med U-landskalenderen har Anne Sofie Hammer læst en masse om Uganda og har rejst helt ud til de frodige Rwenzori-bjerge ved grænsen til DR Congo. Her på de grønne skråninger mellem vilde floder foregår hendes fortælling 'Biira og leoparden'.

Bogen rummer også masser af spændende fakta, illustrationer af Line Malling Schmidt og Dorte Bengtson samt fotos af Jeppe Gudmundsen-Holmgreen. Hør bogens fortællinger som lydbøger, og se film, quizzer, billeder og meget andet på:

2024.u-landskalender.dk

UDENRIGSMINISTERIET
Danida

